

IMPLICAREA TINERILOR CU OPORTUNITĂȚI REDUSE ÎN PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

Toolkit pentru creșterea oportunităților de participare a tinerilor cu oportunități reduse

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

Proiectul: „Implicarea tinerilor cu oportunități reduse în procesul de luare a deciziilor”

IMPLICAREA TINERILOR CU OPORTUNITĂȚI REDUSE ÎN PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR – Toolkit pentru creșterea oportunităților de participare a tinerilor cu oportunități reduse

Autor:

Florina-Diana Pavel

Coordonator proiect: Florina-Diana Pavel

Coordonatori parteneri: Mihai Stan, Colanzi Mariacristina, Giarrocco Giulio, Del Viscio Francesco

La realizarea publicației au contribuit tineri din mediul rural și din sistemul de asistență socială din județul Ilfov, România, tineri șomeri și cu mari dificultăți la angajare din Vasto, Italia, tineri voluntari și tinerii participanți la seminarul internațional „Creșterea oportunităților de implicare a tinerilor cu oportunități reduse”, Buzău, România, 15-22 iulie, 2012.

Mulțumiri speciale următoarelor instituții școlare din județul Ilfov:

- Liceul Teoretic „Ioan Petruș” - Otopeni
- Școala cu clasele I-VIII nr. 1 din Berceni
- Grup Școlar Agricol „Cezar Nicolau” - Brănești
- Grup Școlar „Pamfil Șeicaru” – Ciorogârla

și cadrelor didactice:

- Neagu Luiza Cătălina, coordonator proiect în Liceul Teoretic „Ioan Petruș” – Otopeni
- Haiducu Ionica, coordonator proiect în Școala cu clasele I-VIII nr. 1 din Berceni
- Simion Elena, coordonator proiect în Grup Școlar Agricol „Cezar Nicolau” - Brănești
- Cernat Mariana, coordonator proiect în Grup Școlar „Pamfil Șeicaru” – Ciorogârla

Mulțumiri tinerilor din Consiliul Tineretului din Vasto și Departamentului pentru Politici de Tineret din Municipiul Vasto pentru ajutorul oferit în organizarea întâlnirilor din Italia.

DG Educație și cultură

Programul Tineret în acțiune

Tineret

CIRCOLO
TERRITORIALE
VASTO

agenda 21

Asociația de Asistență
și Programe pentru
Dezvoltare Durabilă

IMPLICAREA TINERILOR CU OPORTUNITĂȚI REDUSE ÎN PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

**Toolkit pentru creșterea oportunităților de participare a tinerilor
cu oportunități reduse**

IMPLICAREA TINERILOR CU OPORTUNITĂȚI REDUSE ÎN PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

Toolkit pentru creșterea oportunităților de participare a tinerilor cu oportunități reduse

INTRODUCERE

Cum și de ce a fost creat acest toolkit?

Acest toolkit reprezintă rezultatul proiectului „**Implicarea tinerilor cu oportunități reduse în procesul de luare a deciziilor**”, un proiect finanțat prin programul Tineret în Acțiune al Comisiei Europene, desfășurat în perioada septembrie 2011 – octombrie 2012. Proiectul a fost implementat de asociația Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21, în parteneriat cu Consiliul Județean Ilfov și cu două asociații din Italia, Arci Nuova Associazione Comitate Provinciale Chieti și Informagiovani Vasto și a avut drept scop întărirea participării tinerilor cu oportunități reduse la viața comunității și sprijinirea acestora ca prin voluntariat și participare activă să își valorifice la maximum potențialul.

În cadrul proiectului partenerii au lucrat cu diferite categorii de tineri cu oportunități reduse. Astfel, în România cei doi parteneri au lucrat cu tineri din mediul rural, tineri de etnie romă și tineri din sistemul de asistență socială, în timp ce în Italia, cei doi parteneri au lucrat cu tineri cu mari dificultăți în a-și găsi un loc de muncă și tineri izolați din punct de vedere geografic. În ambele țări a fost realizat un studiu privind gradul de implicare a tinerilor cu oportunități reduse, prin care au fost identificate vulnerabilitățile în procesul de implicare a tinerilor cu oportunități reduse, principalii actori din acest proiect și modul în care aceștia tineri percep participarea și voluntariatul. Rezultatele studiului au reprezentat baza discuțiilor din cadrul a trei întâlniri locale, realizate atât în România, cât și în Italia, între tineri și factori de decizie din școală și comunitate. Tinerii au lucrat împreună pentru a realiza un plan de acțiune care să răspundă nevoilor identificate în studiu și care să propună soluții pertinente pe care autoritățile publice, școlile și societatea civilă în generală, se le pună în aplicare. Planurile de acțiune din Italia și România au fost discutate și analizate în cadrul unui seminar internațional, care a reunit 8 tineri din Italia și 8 din România. Aceștia au lucrat împreună pentru identificarea nevoilor comune și realizarea unui plan de acțiune, precum și pentru elaborarea unei strategii de creștere a oportunităților de participare a tinerilor cu oportunități reduse. Planul de acțiune și strategia elaborate de tineri au fost incluse în prezentul Toolkit.

Prezentul toolkit a fost dezvoltat cu scopul de a contribui la înțelegerea principalelor concepte legate de participarea tinerilor și de a propune acțiuni care pot fi implementate de tineri, autoritățile locale și asociații de tineret, care să contribuie la creșterea participării acestei categorii speciale de tineri. El servește în primul rând ca instrument de diseminare a rezultatelor proiectului, dar poate fi utilizat și ca instrument de lucru pentru tineri cu oportunități reduse, dar și pentru cei care lucrează cu astfel de categorii de tineri pe probleme de participare și implicare activă. Textul publicației este disponibil în trei limbi: română, italiană și engleză, pentru a da posibilitatea tuturor de a avea acces la el.

Toolkit-ul conține informații despre Programul Tineret în Acțiune, informații despre proiectul „Implicarea tinerilor cu oportunități reduse în procesul de luare a deciziilor”, precum și câteva secțiuni despre conceptul de participare a tinerilor, modele de participare și de luare a deciziilor, iar în final prezintă Strategia, alături de Planul de acțiune elaborate în cadrul proiectului.

PROGRAMUL TINERET ÎN ACȚIUNE

Tineret în Acțiune 2007-2013 este un programul de educație non-formală al Uniunii Europene, cu finanțare de la Comisia Europeană și promovează proiecte europene de mobilitate a tinerilor la nivel de grup și individual prin schimburi de tineret și activități de voluntariat în străinătate, cetățenie activă în rândul tinerilor, dezvoltarea sentimentelor de solidaritate și toleranță, sprijinirea înțelegerii reciproce între tinerii din diferite țări, promovarea cooperării europene și contribuția la îmbunătățirea calității sistemelor de susținere a activității de tineret.

În România programul este implementat de Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Formării și Educației Profesionale (ANPCDEFP). În Italia programul este implementat de Agenția Națională pentru Tineri. Autoritatea Națională pe acest program este Departamentul pentru Politici de Tineret și Activități Sportive a Președinției Consiliului de Miniștri.

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

Beneficiarii programului sunt grupurile de tineri, organizațiile de tineret, animatorii de tineret, autoritățile locale, organizațiile societății civile, toți cei care lucrează cu și pentru tineri.

Acțiunile programului sunt:

Acțiunea 1 – Tineri pentru Europa

Această acțiune are următorul scop:

- A crește mobilitatea tinerilor prin schimburi de tinerete
- A dezvolta cetățenia tinerilor și înțelegerea reciprocă
- A susține inițiative, proiecte și activități de tineret pe tema participării tinerilor și a democrației.

Acțiunea 1 susține următoarele măsuri:

- 1.1. Schimburi de tineri
- 1.2. Inițiative ale tinerilor
- 1.3. Proiecte pentru democrație participativă

Acțiunea 2 – Serviciul european de voluntariat

Scopul Serviciului European de Voluntariat este de a susține participarea tinerilor la diverse forme de activități de voluntariat, atât în interiorul, cât și în exteriorul granițelor Uniunii Europene. Prin această Acțiune, tinerii participă individual sau în grupuri la activități non-profit, neplătite.

Acțiunea 3 – Tinerii în lume

Această acțiune are scopul de a susține proiecte organizate împreună cu statele partenere, mai ales schimburi de tineret, cât și proiecte care prevăd activități în sectorul muncii de tineret, și networking între organizații de tineret.

- 3.1. Cooperarea cu țările vecine Uniunii Europene
- 3.2. Cooperarea cu alte țări din lume

Acțiunea 4 – Structuri de suport pentru tineri

Această acțiune urmărește să susțină organismele active la nivel european în domeniul tinerilor, mai ales funcționarea organizațiilor de tineret nonprofit, acțiuni de networking, consultanță pentru managerii de proiecte, calitate prin schimb de experiențe, activități de formare și networking între cei care activează în acest domeniu, suport pentru activități inovative și calitatea acțiunilor, informație pentru tineri, creare de structuri și activități necesare programului pentru a-și atinge obiectivele, cât și promovarea de parteneriate cu autoritățile locale și regionale.

Acțiunea 4 include 8 acțiuni:

- 4.1. Suport pentru organizațiile de tineret active la nivel european
- 4.2. Suport pentru forumul european al tinerilor
- 4.3. Formare și networking pentru operatorii din organizațiile de tineret
- 4.4. Proiecte pentru inovare și calitate
- 4.5. Acțiuni de informare a tinerilor și a celor activi în domeniu și în organizații de tineret
- 4.6. Parteneriate
- 4.7 Suport către structurile programului
- 4.8 Valorizare

Acțiunea 5 – Suport pentru cooperare europeană în domeniul politicilor tinerilor.

Această acțiune are următorul scop:

- A organiza dialogul structurat între diferiți actori din domeniu, mai ales tinerii, animatorii de tineret, organizații de tineret și responsabili de politicile de tineret;
- A susține seminarii la nivel național și internațional;
- A contribui la dezvoltarea cooperării politice în domeniul tinerilor;
- A facilita dezvoltarea de networkuri necesare pentru o mai bună înțelegere a problematicilor.
- A susține cooperarea cu alte organizații internaționale.

5.1. Întâlniri cu tinerii și cu responsabili pentru politicile de tineret

5.2. Suport pentru activități de cunoaștere al domeniului de tineret

5.3. Cooperarea cu organizații internaționale

PROIECTUL IMPLICAREA TINERILOR CU OPORTUNITĂȚI REDUSE ÎN PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

„Implicarea tinerilor cu oportunități reduse în procesul de luare a deciziilor” este un proiect ce se încadrează în Acțiune 1 – Tineri pentru Europa, Sub-acțiunea 1.3. – Proiecte pentru democrație participativă.

În condițiile actualei crize economice și financiare, „tinerii reprezintă unul dintre cele mai vulnerabile grupuri din societate” se afirmă în noua strategie a UE pentru tineri **“Tinerii - investiție și mobilizare”**, adoptată de Comisia Europeană în aprilie 2009. Principalele provocări specifice pentru tineri, identificate în urma unui larg proces de consultare la nivel European, situează în fruntea listei: educația, ocuparea unui loc de muncă, incluziunea socială și sănătatea. Dificultățile pe care le întâmpină în educație, ocuparea forței de muncă, incluziune și sănătate, combinate cu problemele de ordin financiar, în materie de locuințe sau transport, îi împiedică să devină independenți, să beneficieze de resurse și oportunități suficiente pentru a-și gestiona propriile vieți, să participe pe deplin în societate și să ia decizii în mod independent. În acest context, înzestrarea tinerilor europeni cu toate mijloacele pentru a putea profita de oportunități precum participarea civică și politică, voluntariatul, creativitatea, spiritul antreprenorial, sportul și angajamentul global devin obiective importante ale politicilor de tineret, astfel încât tinerii să profite la maximum de potențialul lor. Proiectul **Implicarea Tinerilor cu Oportunități Reduse în Procesul de Luare de Decizii** își propune să întărească participarea tinerilor cu oportunități reduse la viața comunității și să îi ajute pe aceștia ca prin voluntariat și participare activă să își valorifice la maximum potențialul. Proiectul urmărește să îi echipeze pe tinerii cu oportunități reduse cu competențele necesare înțelegerii mecanismelor participării și exercitării rolului lor de cetățeni în comunitățile din care provin, prin identificarea și folosirea oportunităților de participare existente la nivel local, regional și european. Proiectul își propune de asemenea întărirea colaborării dintre principalii actori ai participării tinerilor: tinerii cu oportunități reduse, asociațiile de tineret – societate civilă în general – și autoritățile publice, conform principiilor democrației participative.

Obiective:

- Identificarea și analiza nevoilor de participare la viața democratică ale tinerilor cu oportunități reduse, cu ajutorul grupului de voluntari tineri din cele două țări partenere;
- Recunoașterea și valorificarea experiențelor de participare a tinerilor cu oportunități reduse la nivel local în cele două țări implicate în proiect;
- Întărirea democrației participative în cele două țări prin schimb de experiențe și învățare non-formală cu tineri, autorități publice și societatea civilă;
- Dezvoltarea unor sisteme de calitate pentru activitățile de tineret și pentru capacitatea asociațiilor de tineret de a acționa în vederea creșterii participării tinerilor cu oportunități reduse;
- Promovarea voluntariatului ca formă de participare prin care tinerii cu oportunități reduse dobândesc puterea de a acționa pentru realizarea intereselor lor;

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

- Dezvoltarea unor modele și instrumente pentru diferite categorii de actori sociali implicați în domeniul participării tinerilor, care să poată fi utilizate și de alte grupuri de tineri cu oportunități reduse;
- Promovarea colaborării la nivel european în domeniul participării tinerilor cu oportunități reduse.

Perioada: 01.09.2011 – 31.10.2012

Activități:

01 septembrie – 31 decembrie 2011

1 ianuarie – 31 iulie 2012

1 august – 31 octombrie 2012

Etapă de pregătire	Desfășurarea activităților	Evaluare și follow-up
Elaborarea strategiei și a metodologiei de analiza a nevoilor	Realizarea unui studiu de percepție privind nevoile de participare ale tinerilor cu oportunități reduse	Întâlniri de follow-up
Întâlnirea de pregătire a echipei de proiect	Întâlniri locale cu tinerii	Lansarea unui toolkit privind participarea tinerilor cu oportunități reduse
Selectarea și formarea grupului de voluntari	Seminar internațional	Diseminarea rezultatelor

Parteneri

Asociația Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21 – România

APDD - Agenda 21 este o asociație română neguvernamentală, de interes național, nonprofit, neafiliată politic sau religios, constituită în februarie 2003. Scopul fundamental al APDD- Agenda 21 este sprijinirea politicilor statului român de promovare și implementare în România a obiectivelor Dezvoltării Durabile.

Pentru îndeplinirea acestui scop, organizația și-a asumat misiunea de a

- Dezvolta parteneriate cu autoritățile locale pentru valorificarea inițiativelor locale și eficientizarea guvernării locale;
- Întări rolul actorilor sociali cu potențial ridicat în realizarea dezvoltării durabile: copii și tineri, comunități locale, sectorul privat și comunitatea oamenilor de afaceri, comunitatea științifică, media;
- De a acorda asistență și suport pentru grupurile marginalizate sau cu risc ridicat de excludere socială.

Conceptul cheie al APDD-Agenda 21 este Dezvoltarea Durabilă. Un viitor sigur și prosper nu poate fi gândit în afara dezvoltării durabile. Grupurile țintă privilegiate sunt copiii și tinerii. Oportunitățile de educație și dezvoltare oferite copiilor și tinerilor sunt garanția unei societăți durabile. Voluntariatul în beneficiul comunității este una din valorile fundamentale ale asociației.

www.agenda21.org.ro

Consiliul Județean Ilfov – România

Consiliul Județean Ilfov este autoritatea administrației publice locale, constituită la nivel județean pentru coordonarea activității consiliilor comune și orașenești, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean. Consiliul Județean Ilfov își desfășoară activitatea într-unul dintre cele mai ruralizate județe din România, județul Ilfov, cu un grad de ruralizare de peste 60%, și cu aproximativ 11 000 de persoane de etnie romă și un număr ridicat de copii și tineri instituționalizați. (date din *Planul Regional de Acțiune pentru Învățământ 2008-2013 – regiunea București-Ilfov, ISMB*). Consiliul Județean Ilfov dorește ca prin intermediul acestui proiect să responsabilizeze tinerii din județ, să le cunoască nevoile, să identifice împreună soluții la obstacolele întâmpinate și să îi încurajeze în vederea implicării lor în activitățile organizațiilor publice.

www.cvilfov.ro

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

Arci Nuova Associazione Comitato Provinciale Chieti – Italia

Arci este o asociație națională din Italia, cu multiple departamente regionale și locale. Departamentele locale promovează proiecte și activități culturale care să încurajeze crearea de grupuri, numite "Circolo Arci". Circolo Arci sunt formate din tineri care doresc să se implice în viața comunității și să realizeze activități culturale de o importanță majoră pentru emanciparea și incluziunea socială a tinerilor. În prezent, în regiunea Chieti există 20 de Circolo Arci cu aproximativ 2000 de membri. Arci Nuova Associazione Comitato Provinciale Chieti este asociația coordonatoare a acestor cercuri de tineri și organizația responsabilă cu regiunea de sud a Italiei.

<http://www.officineculturali.eu/>

Informagiovani Vasto - Italia

Informagiovani Vasto este oficiul de informare a tinerilor al municipalității Vasto. Principala sa activitate este aceea de a oferi informații de interes pentru tineri din regiunea Vasto, cu privire la oportunități de lucru, evenimente sociale și culturale, oportunități de studiu și oportunități la nivel european. Informagiovani Vasto este și coordonatorul Consiliul Local al Tinerilor, una dintre cele mai importante structuri participative ale tinerilor. În fiecare zi, oficiul este vizitat de cel puțin 30 de persoane și aproximativ 1000 de tineri vizitează oficiul, des, în timpul anului. În numai trei ani, blogul oficiului a înregistrat un număr de peste 400 000 de vizite online. Informagiovani Vasto este unul dintre cele mai importante puncte de informare pentru tinerii din regiune Vasto.

<http://informagiovanivasto.blogspot.ro/>

CINE SUNT TINERII CU OPORTUNITĂȚI REDUSE?

Conform Strategiei de Incluziune a Programului Tineret în Acțiune, tinerii cu oportunități reduse sunt acei tineri care, în comparație cu cei de aceeași vârstă ca ei se află într-un dezavantaj, deoarece ei se confruntă cu una sau mai multe din situațiile menționate în lista de mai jos. În anumite contexte, aceste situații/obstacole îi împiedică pe aceștia să aibă acces efectiv la educație – formală sau nonformală, la mobilitate transnațională și la participarea și integrarea în societate în general.

Situațiile dezavantajoase cu care se pot confrunta tinerii pot fi rezumate (nonexhaustiv) astfel:

- **difficultăți sociale:** situații în care tineri se confruntă cu aspecte de discriminare (din cauză de gen, etnie, religie, orientare sexuală, handicap etc), tineri cu abilități sociale limitate, anti-sociale sau comportamente sexuale riscante, tinerii aflați într-o situație precară, (ex-) deținuți, (ex-) consumatori de droguri sau de alcool, tinerii și/sau familiile monoparentale, orfani, tineri provenind din familii dezorganizate etc;
- **difficultăți economice:** tineri cu un nivel scăzut de trai, venituri mici, dependenți de sistemul de asistență socială, aflați în șomaj pe termen lung, persoane fără adăpost, tinerii cu datorii sau cu grave probleme financiare etc;
- **deficiență/dizabilitate:** tineri cu dizabilități mintale (intelectuale, cognitive, de învățare), fizice, senzoriale sau alte tipuri de dizabilități;
- **difficultăți educaționale:** tineri cu dificultăți de învățare, cei care au abandonat școala de timpuriu (și abandonul școlar general), tineri cu calificări reduse, tinerii cu performanțe slabe la școală etc;
- **diferențe culturale:** tineri imigranți sau refugiați sau descendenți din familii de refugiați, tinerii care aparțin unei etnii naționale minoritare, tineri cu probleme de adaptare lingvistică și probleme de incluziune culturală etc;
- **probleme de sănătate:** tineri cu probleme de sănătate cronice, boli grave sau afecțiuni psihice etc;
- **difficultăți geografice:** tineri din zone îndepărtate sau rurale, tinerii care trăiesc pe insule mici sau regiuni periferice, tinerii din zonele urbane problemă, tinerii din zonele mai puțin întreținute (transport public limitat, sate abandonate) etc;

Incluziunea tinerilor cu oportunități reduse în procesul de luare de decizii reprezintă una dintre principalele provocări identificate în urma unui larg proces de consultare la nivel European, care situează în fruntea listei: educația, ocuparea unui loc de muncă, incluziunea socială și sănătatea. Tinerii cu oportunități reduse sunt expuși într-o măsură sporită la separarea de nivelurile de decizie, absența din procesul participativ și drept consecință transmiterea riscurilor de excludere și marginalizare de la o generație la alta. Alegerea partenerilor

și a grupurilor țintă din Italia și România, nu este una întâmplătoare, ci se bazează în primul rând pe similitudinile existente între cei doi parteneri din punct de vedere al problemelor cu care se confruntă în domeniul abordat prin proiect. România – cu experiența participării tinerilor cu oportunități reduse în zona de sud-est a Europei și Italia – în zona sud-centrală a Europei.

Criza economică declanșată la nivel mondial, a fost puternic resimțită de tineri, rata șomajului în rândul tinerilor la nivelul Uniunii Europene crescând semnificativ, potrivit Eurostat. Italia se clasează pe locul al treilea, ca țară în care au fost înregistrate cele mai mari valori ale ratei șomajului din UE în rândul tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani, cu un procent de 24,9%, în timp ce România se clasează pe locul al treisprezecelea, cu un procent de 19,6%, aproape cu 2% peste media comunitară. În zona de sud a Italiei, situația tinerilor șomeri este o problemă regională, aici existând cele mai ridicate valori ale șomajului în rândul tinerilor, la nivel național: peste 50% dintre tinerii din zona de sud a Italiei fiind șomeri, sau întâmpinând mari dificultăți financiare (*sursa: Eurostat 2010*).

Alegerea tinerilor din mediul rural și a celor cu dificultăți geografice este justificată de o situație ce se remarcă la nivel național în România și la nivelul regiunilor din sudul Italiei, în care există diferențe majore între tinerii care provin din mediul rural și cei care provin din mediu urban. Rata sărăciei este dublă în cazul tinerilor care trăiesc în mediul rural în România (*sursa: INSSE, 2009*), iar situațiile de încălcare a drepturilor sunt mai frecvente. În zonele izolate, transportul public este aproape inexistent, calitatea serviciilor medicale este scăzută, oportunitățile de educație și culturale sunt reduse. Toate acestea contribuie la o percepție negativă pe care tinerii o au cu privire la dreptul lor la participare și la oportunitățile de exercitarea a acestui.

În cazul tinerilor de etnie romă și a tinerilor dependenți de sistemul de asistență socială, situația este una specifică României la nivel național, jumătate dintre persoanele aflate în servicii de tip rezidențial fiind tineri cu vârste cuprinse între 14 și 30 de ani (52,6% - *sursa ANPDC, 2010*). Integrarea acestor tineri în societate și în viața activă, precum și valorificarea potențialului acestora reprezintă elemente esențiale pentru reducerea riscului excluziunii sociale.

CONCEPTUL DE PARTICIPARE A TINERILOR

Participarea și includerea socială a tinerilor cu oportunități reduse reprezintă o prioritate la nivel european. Consiliul Uniunii Europene a solicitat statelor membre și Comisiei Europene să acorde prioritate acestor categorii de tineri în conformitate cu prevederile Strategiei de la Lisabona, a măsurilor din Pactul European pentru Tineret și a strategiilor naționale privind participarea tinerilor. Viziunea Uniunii Europene este completată de cea a Consiliului Europei, care prin revizuirea Cartei Europene a Participării Tinerilor la viața locală și regională, reafirmă faptul că tinerii sunt cetățeni ai prezentului și nu doar ai viitorului și de aceea ei trebuie să aibă acces la toate formele de participare în societate. Autoritățile locale și regionale trebuie să asigure reflectarea nevoilor și părerilor tinerilor în toate domeniile care îi privesc pe aceștia, prin cooperarea cu tinerii și consultarea acestora.

Viziunea proiectului „Participarea tinerilor cu oportunități reduse la procesul de luare de decizii” se referă la îmbunătățirea dialogului democratic dintre principalii actori ai participării: tinerii, societatea civilă și autoritățile publice, astfel încât să se creeze un context în care tinerii cu oportunități reduse să poată influența deciziile și acțiunile care le afectează viața sau sunt importante pentru ei și totodată să își asume responsabilitatea pentru realizarea acestora în practică. Rezultatele studiilor privind gradul de implicare a tinerilor cu oportunități reduse în România și Italia au arătat că majoritatea tinerilor consideră că participa înseamnă a vota. Deși dreptul de a vota și exercitarea acestuia constituie o parte importantă a conceptului de participare, acesta este doar o parte, participarea fiind un proces mult mai complex cu numeroase componente. Conform Cartei europene revizuite a participării tinerilor la viața locală și regională, 2003, a participa și a fi un cetățean activ înseamnă a avea dreptul, mijloacele, spațiul, posibilitatea și suportul necesar pentru a interveni în luarea deciziilor, a le influența și a se implica în inițiative care pot contribui la a construi o societate mai bună. Instituțiile locale și regionale, tocmai autoritățile cele mai apropiate de tineri, au un rol important în a încuraja participarea lor. În acest fel, ele pot verifica că tinerii nu sunt doar informați despre democrație și despre ceea ce înseamnă cetățenia, ci au și posibilitatea de a o experimenta în mod concret. Totodată, participarea tinerilor nu are doar scopul de a forma cetățeni activi și de a construi democrația pentru viitor, ci, pentru ca participarea să aibă sens, este indispensabil ca tinerii să poată influența procesul de luare a deciziilor și în prezent, și nu doar în viitor.

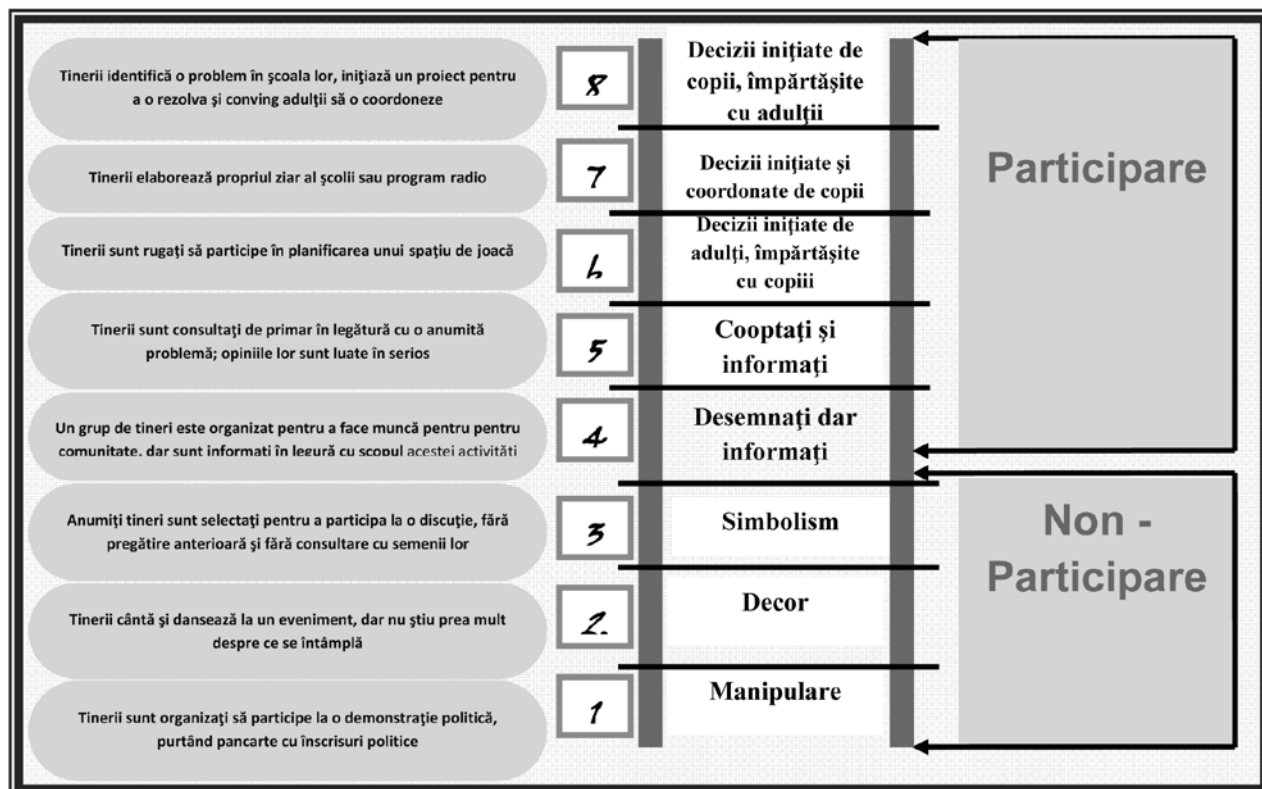
De asemenea, pentru ca participarea tinerilor la viața locală și regională să se traducă într-un succes de durată, semnificativ, nu este suficient să dezvoltăm sau să restructurăm sisteme politice și administrative. Toate politicile și toate activitățile de promovare a participării tinerilor trebuie să asigure faptul că există o cultură care respectă tinerii și trebuie să țină cont de varietatea exigențelor lor, de situațiile în care trăiesc și de aspirațiile lor.

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

O condiție esențială pentru participarea semnificativă a tinerilor este aceea ca adulții să respecte capacitatea acestora de a formula opinii pertinente, de a propune soluții și de a lua parte la decizii, recunoscându-i astfel pe aceștia ca veritabili parteneri în actul de decizie. Majoritatea interacțiunilor care au loc la nivelul școlii, autorităților publice și la nivelul oricărei organizații în general sunt inițiate sau conduse de adulți, chiar și când acestea sunt dedicate tinerilor, existând o tendință de a lucra pentru tineri, mai degrabă decât de a lucra cu tineri. Acest mod de lucru nu permite implicarea tinerilor în procesul de luare a deciziilor și crează o barieră care îi împiedică pe adulți să conștientizeze potențialul tinerilor de a contribui cu punctele lor de vedere la luare deciziilor. Fără îndoială există și situații în care este necesar ca adulții să conducă și să ia decizia finală, dar este și responsabilitatea lor de a lua decizii la care tinerii pot participa și de a le permite acestora să exercite o parte din putere și control asupra deciziilor care îi afectează.

Un model foarte popular care descrie nivelurile de participare în interacțiunea adult-tânăr, este modelul de participare dezvoltat de Roger Hart¹, cunoscut ca « Scara Participării », Figura 1 de mai jos.

Figura 1. Scara Participării - Roger Hart

Adaptată din Manualul de Educație pentru Drepturile Copilului „Compasito”, elaborat de Consiliul Europei

PROCESUL DE PARTICIPARE

Participarea semnificativă nu este un singur proiect, ci un proces continuu care contribuie la crearea unei culturi a participării. Un proces real de participare se bazează pe trei principii, identificate de Marc Jans și Kurt de Backer². În primul rând, participarea trebuie să se bazeze pe o provocare, prin provocare înțelegându-se o temă care face în mod direct referire la realitatea de zi cu zi a tinerilor și care este interesantă și importantă pentru aceștia. În al doilea rând, participarea trebuie să se bazeze pe capacitate, adică tinerii trebuie să fi dobândit anumite cunoștințe și abilități pentru a se implica. De aceea, proiectele sau inițiativele trebuie să fie adaptate capacității tinerilor implicați și trebuie să creeze cadrul necesar pentru dezvoltarea competențelor de participare care le lipsesc acestora. Al treilea principiu se referă la faptul că participarea trebuie să se bazeze pe conexiune, adică tinerii trebuie să simtă că sunt conectați la și sprijiniți de oameni, comunități, idei și organizații. Acest principiu se referă la faptul că tinerii trebuie să aibă sentimentul că nu sunt singuri și că pot

1 Hart, Roger A. *Children's Participation from Tokenism to Citizenship*, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence 1992

2 Jans, Marc and Kurt De Backer, *Youth (-work) and social participation. Elements for a practical theory*, Flemish Youth Council JePi!, Brussels 2002

conta pe un anumit grup sau pe o anumită instituție, care le poate oferi sprijin, atunci când au nevoie.

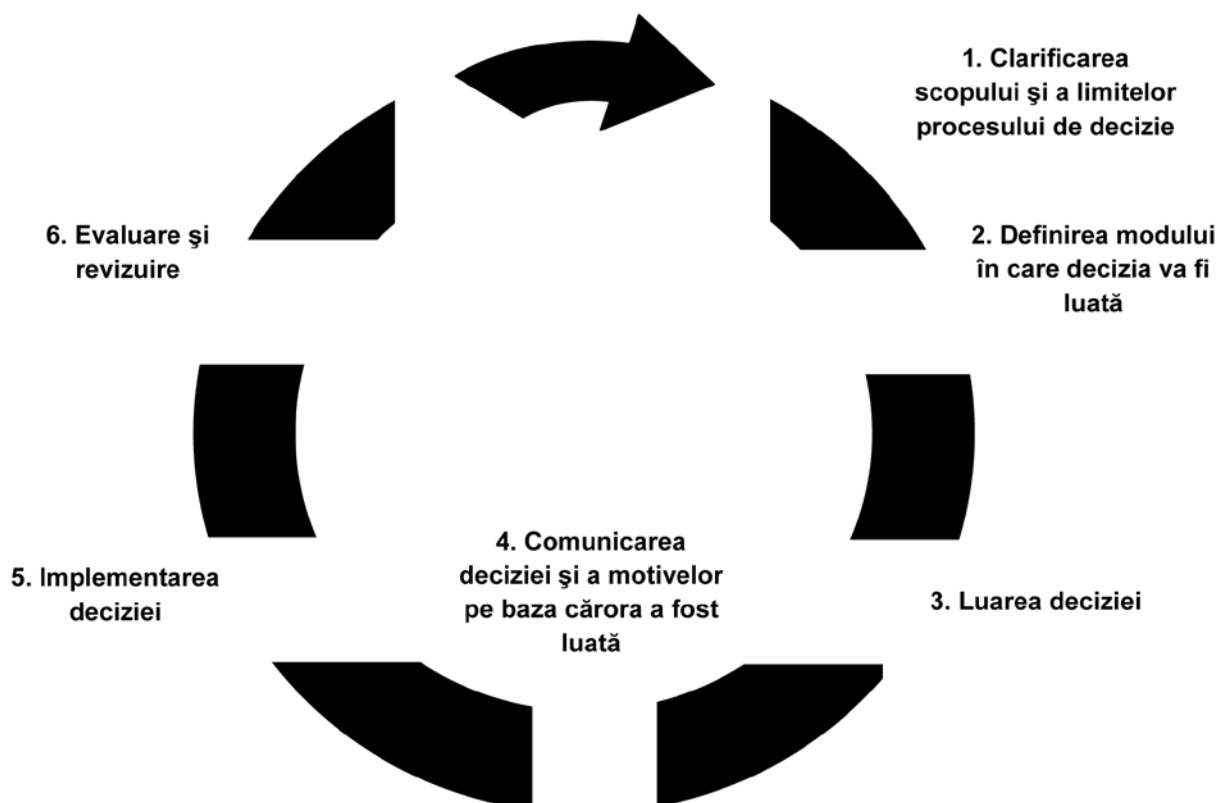
Pe lângă cerința de a respecta aceste trei principii, un proces de participare trebuie să fie și foarte atent planificat și adaptat astfel încât tinerii să poată participa. De cele mai multe ori, implicarea tinerilor presupune o schimbare a modului în care adulții iau decizii, a limbajului folosit și a atitudinii acestora, schimbări care se produc treptat și, de obicei, avansează pe măsură ce adulții dobândesc mai multă încredere în tineri. Trebuie să fie foarte clar încă de la început care este scopul, care sunt obiectivele, rolurile și măsura în care tinerii se vor implica. Este esențial ca, atât adulților, cât și tinerilor, să le fie foarte clar, de la început, care sunt motivele pentru care se implică. Odată ce sunt identificate și clarificate obiectivele și scopul participării tinerilor, grupul țintă va fi identificat cu ușurință. Grupul țintă trebuie să fie întotdeauna format din tineri care sunt direct afectați de o anumită măsură, inițiativă, politică sau de un anumit proiect. Spre exemplu, o măsură care îi afectează pe tinerii din sistemul de asistență socială îi va avea ca grup țintă pe tinerii beneficiari ai sistemului de asistență socială și protecția copilului.

În planificarea procesului de participare a tinerilor cu oportunități reduse, tinerii implicați în proiect au menționat câteva aspecte care ar trebui avute în vedere. În primul rând, este necesar să fie clarificată situația tinerilor și să fie identificate nevoile speciale ale acestora. Odată identificate, procesul trebuie astfel planificat încât să se asigure că implicarea este accesibilă grupului țintă de tineri. De asemenea, tinerii au menționat că este foarte important pentru ei să aibă la dispoziție materiale informative și de lucru, care să fie ușor de înțeles pentru ei. Trebuie să se asigure faptul că rolurile, limitele și așteptările sunt clare pentru toți cei implicați. Nu în ultimul rând, procesul trebuie să dispună de resursele necesare, să fie planificat în timp și să fie stabilit nivelul de influență a tinerilor.

PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

Gradul de implicare a tinerilor în luarea deciziilor depinde de mai multe variabile cum ar fi: tipul de decizie care se ia, vârsta și nivelul de cunoștințe a tinerilor implicați, măsură în care puterea este împărțită și resursele disponibile. Un model extrem de util în înțelegerea procesului de luare a deciziilor este ilustrat în Figura 2 de mai jos, adaptată dintr-un Toolkit de implicare a copiilor în procesul de luare a deciziilor³:

Figura 2. Ciclul de luare a unei decizii

Adaptată din "hearVoice – Finding ways for Children's Voices to be Heard. A Participation Toolkit for involving Children in Decision-Making", Surrey Children's Fund, 2003

3 Surrey Children's Fund, *hearVoice – Finding ways for Children's Voices to be Heard. A Participation Toolkit for involving Children in Decision-Making*, March 2006.

STRATEGIA ȘI PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU CREȘTEREA OPORTUNITĂȚILOR DE PARTICIPARE ALE TINERILOR CU OPORTUNITĂȚI REDUSE

Prezenta Strategie a fost dezvoltată pe parcursul a trei întâlniri locale, care au avut loc în Italia și România și care au reunit 480 de tineri, cu vârste cuprinse între 13 și 30 de ani. Propunerile tinerilor au fost analizate de către cei 16 tineri participanți la seminarul internațional, care a avut loc în România, în cadrul căruia a fost elaborată o strategie comună pentru cele două țări. Toate elementele Strategiei au fost elaborate de tineri și reprezintă viziunea acestora asupra modului prin care pot fi crescute oportunitățile de participare ale tinerilor cu oportunități reduse.

Situația actuală – rezultatele studiilor de percepție

Cele două studii realizate în cadrul proiectului, în România și Italia, au avut drept scop identificarea situației actuale privind oportunitățile de participare a tinerilor cu oportunități reduse din categoriile cărora se adresează proiectul. Astfel, în România studiul a fost realizat în perioada decembrie 2011 – februarie 2012, de către o echipă de 18 voluntari, pe un eșantion de 409 tineri, cu vârste cuprinse între 15 și 30 de ani, din zonele rurale ale județului Ilfov. În Italia, studiul a fost realizat în aceeași perioadă, de o echipă de 10 voluntari, care au intervievat un număr de 401 tineri.

Obiectele cercetării au fost următoarele:

- Identificarea nivelului de înțelegere a conceptului de participare de către grupul țintă
- Stabilirea competențelor care trebuie dezvoltate pentru ca tinerii să fie capabili să participe activ și să ia inițiativa
- Identificarea actorilor principali implicați în procesul de participare a tinerilor din comunitățile selectate
- Examinarea importanței pe care tinerii o atribuie acestor actori în comunitatea din care provin
- Identificarea principalelor structuri de participare a tinerilor în comunitate
- Analizarea nivelului de accesibilitate a tinerilor la aceste structuri
- Analizarea percepției pe care tinerii o au asupra voluntariatului ca mijloc de participare

Principalele rezultate ale studiului au scos în evidență următoarele aspecte :

- Pentru majoritatea tinerilor participarea înseamnă a te implica sau a lua partea la anumite activități ;
- Participarea este cel mai des asimilată cu acțiune de a vota, urmată de a-ți spune părerea și de a lua parte la activitățile unei comunități ;
- A lucra într-o fabrică (studiu România) și a lua parte la campanii de informare (studiu Italia) sunt acțiunile considerate de cei mai mulți tineri ca nefiind forme de participare ;
- Pentru tinerii români cel mai important rol în participarea tinerilor o au profesorii și părinții, în timp ce pentru tinerii din Italia, jocul cel mai important este jucat de ei înșiși, urmați de asociațiile de tineret
- În ceea ce privește rolul școlii ca actor în participarea tinerilor, peste 70% dintre tinerii din România menționează că nu au fost niciodată implicați într-o activitate extra-școlară, iar principala structură reprezentativă a tinerilor în școală este Consiliul Elevilor. Procentul tinerilor care nu au fost niciodată implicați într-o activitate extra-școlară în Italia este de doar 50%, iar principalele structuri reprezentative sunt Consiliul Școlii și Consiliul Clasei ;
- În ambele țări, tinerii cred că sunt reprezentanți la nivelul școlii și că iau parte la deciziile care se iau în clasa lor ;
- Încrederea în autoritățile publice este extrem de scăzută, peste 90% (în România) dintre aceștia considerând că nu sunt reprezentanți la nivelul autorităților publice și că nu își pot comunica ideile factorilor de decizie ;
- În cazul organizațiilor și asociațiilor de tineret, s-a constatat că principala problemă este lipsa de informare a tinerilor cu privire la oportunitățile de implicare pe care ONG-urile le oferă. Informațiile despre proiecte și inițiative nu ajung la acest grupuri și foarte puțini dintre aceștia tineri au fost vreodată implicați într-un proiect derulat de un ONG ;

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

- Voluntariatul este perceput drept o activitate prin care tinerii sunt implicați, fără să fie remunerați sau drept o activitatea prin care îi pot ajuta pe ceilalți, fără să pretindă ceva în schimb ;
- În topul motivelor pentru care tineri fac voluntariat se află dorința acestora de a fi de ajutor pentru ceilalți sau de a contribui la o cauză care merită ;
- Principalele motive pentru care tinerii nu se implică în activități de voluntariat sunt lipsa de informare sau de oportunități și lipsa de timp.

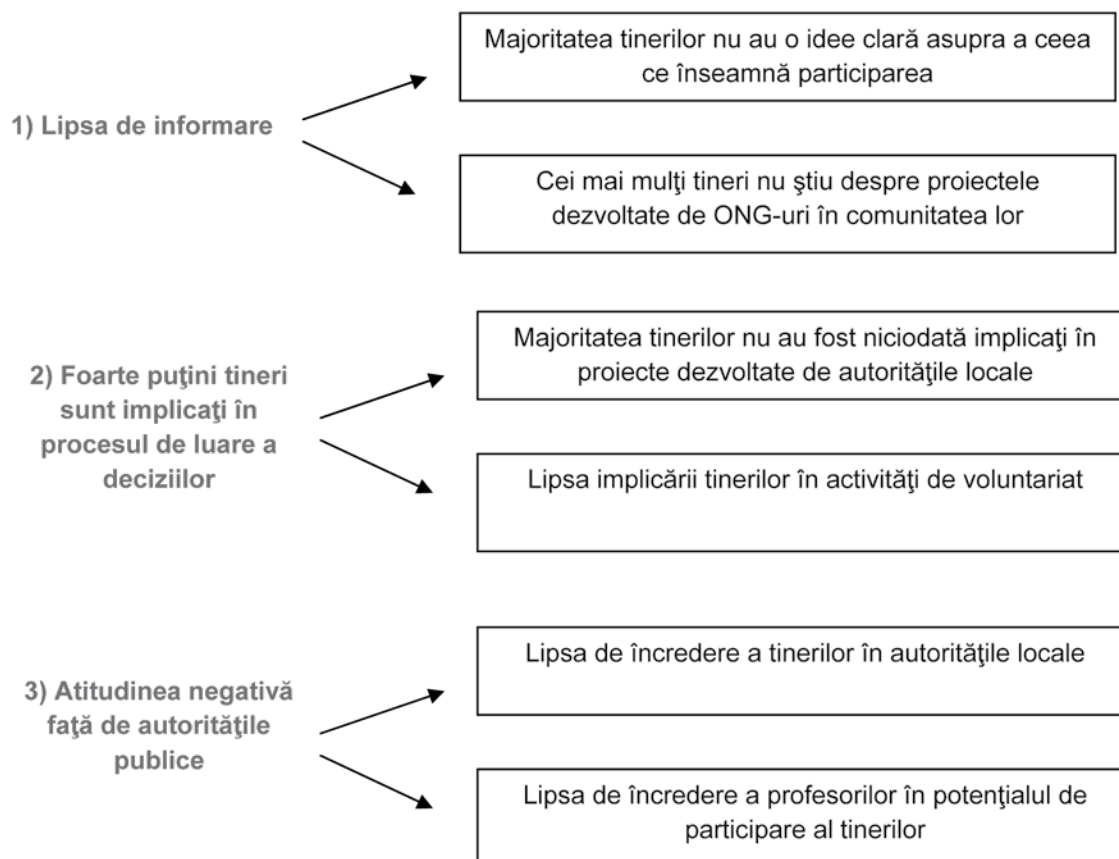
Scopul Strategiei

Crearea unui spațiu adecvat în care tinerii să se simtă încurajați și sprijiniți în a se implica în luarea deciziilor.

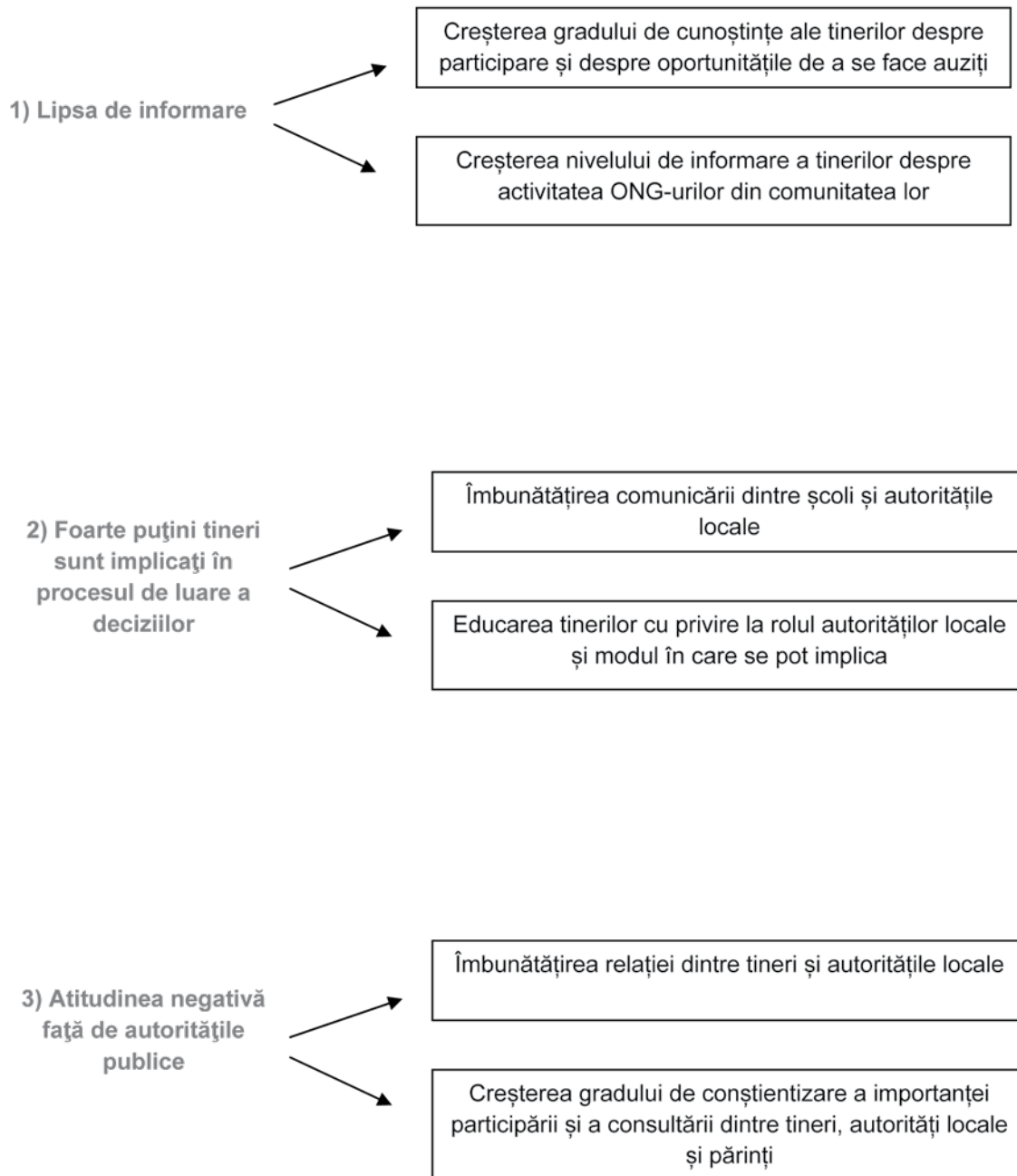
Grupuri țintă

Tinerii cu oportunități reduse – în special tinerii din mediul rural, tinerii din sistemul de asistență socială și protecția copilului, tinerii care întâmpină dificultăți economice sau diferențe culturale.

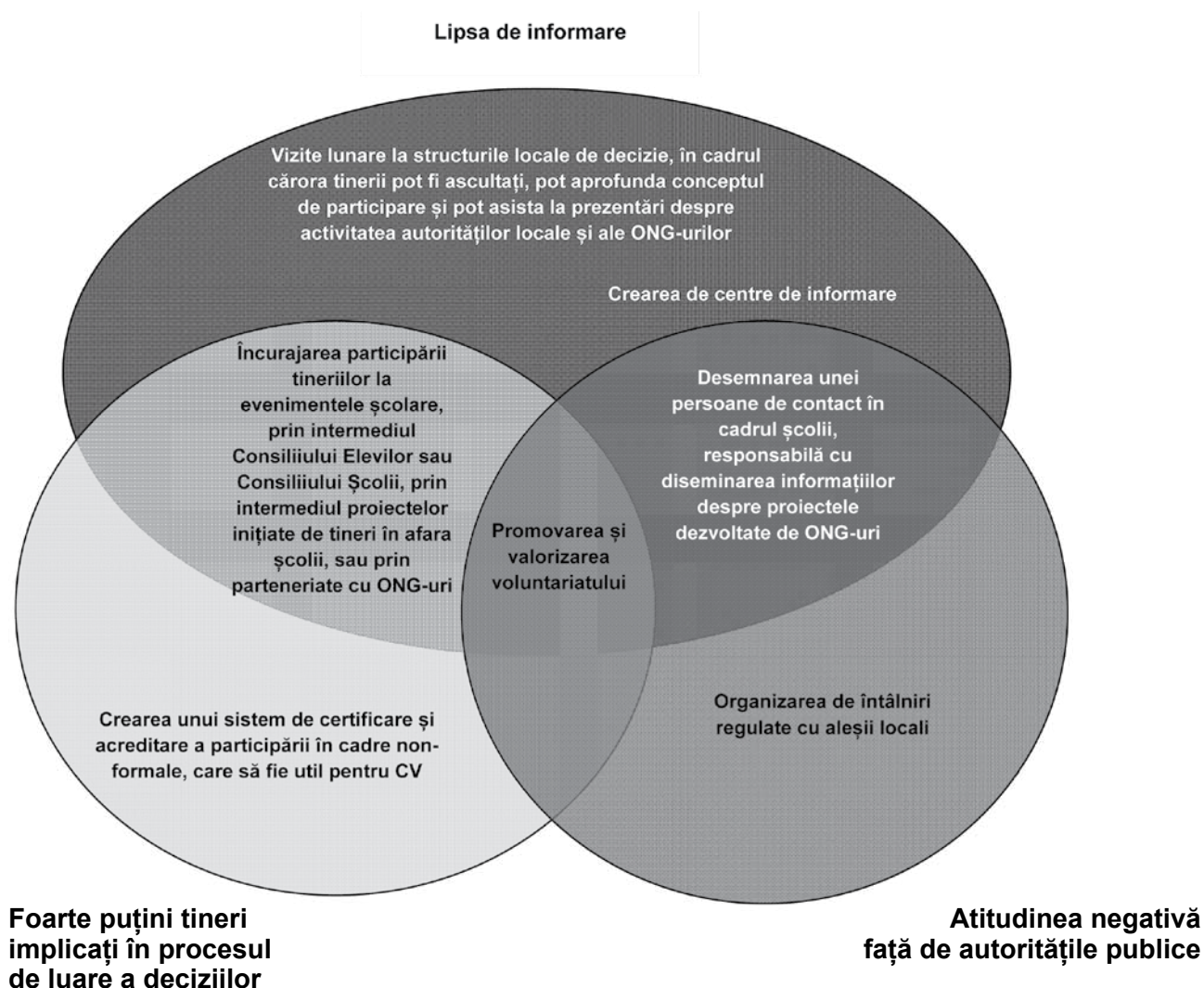
Problemele grupului țintă identificat

Obiective

Acțiuni propuse

Acțiuni suport

1. Evenimente sportive pentru a încuraja spiritul de echipă, cooperarea și concurența pozitivă între tineri;
2. Evenimente culturale (film și teatru) și evenimente musicale (concerte și festivaluri), folosite ca instrumente de a-l aduce pe tineri împreună și de a se distra;
3. Caravana de informații, care să meargă prin zonele mai puțin accesibile (zone rurale sau izolate geografic) și să disemineze informații despre oportunități și servicii pentru tineri);
4. "Laboratoare ale participării" în școli, în care tinerii să învețe despre ce înseamnă participare și ce oportunități există pentru ei;
5. Monitorizarea permanentă și evaluarea periodică a activității de follow-up.

PLANUL DE ACȚIUNE

Problema	Obiective	Acțiuni	Încadrare în timp	Factori responsabili
Lipsa de informare – tinerii nu au o idee clară despre ce înseamnă participarea	Creșterea gradului de cunoștințe ale tinerilor despre participare și despre diversele oportunități de implicare	- Aprofundarea conceptului de participare în școală, în cadrul orelor de educație civică - Vizite locale la structurile locale prin care tinerii se pot face auziți	1 an	- Școlile - ONG-urile - Autoritățile locale - Tinerii
Lipsa de informare – Tinerii nu știu despre existența proiectelor derulate de ONG-uri în comunitățile lor	Creșterea gradului de informare a tinerilor cu privire la proiectele aflate în derulare în comunitățile lor	- Desemnarea unei persoane de contact la nivelul școlii, responsabilă cu legătura școlii cu ONG-urile - Distribuirea de fluturași, postere și broșuri despre activitățile ONG-urilor	3 luni - Permanent	- Școlile - Ong-urile - Tinerii
Foarte puțini tineri implicați în procesul de luare a deciziilor – Lipsa de încredere a profesorilor în potențialul de participare al elevilor	Creșterea gradului de conștientizare a părinților și a profesorilor cu privire la importanța consultării și implicării tinerilor în luarea deciziilor care îi privesc	- Organizarea de evenimente școlare inițiate de tineri - Proiecte inițiate de tineri în afara școlii - Participarea activă în cadrul Consiliului Elevilor/Consiliului Școlii - Rețea pentru participarea între școli și ONG-uri	Permanent	- Tinerii - Profesorii - Școlile - ONG-urile
Foarte puțini tineri implicați în procesul de luare a deciziilor – tinerii nu au nicio influență asupra deciziilor luate de autoritățile locale	Creșterea participării tinerilor în comunitatea și în procesul local de luare a deciziilor	- Analizarea opțiunilor de dezvoltare și sprijini lideri de tineret locali - Promovarea liderilor de tineret deja existenți și stabilirea unei legături solide cu aceștia - Promovarea parteneriatului dintre ONG-uri, autorități locale și școli	Permanent	- Școli - ONG-uri - Autorități locale - Tineri
Foarte puțini tineri implicați în procesul de luare a deciziilor – Majoritatea tinerilor nu au fost implicați în proiecte derulate de autoritățile locale	- Îmbunătățirea comunicării dintre școli și autoritățile locale - Educarea tinerilor cu privire la rolul pe care îl joacă autoritățile locale	- Prezentări lunare în școală a activităților desfășurate de autoritățile publice - Studierea rolului pe care fiecare autoritatea locală o joacă	6 luni - Permanent	- Școlile - Autoritățile locale - Tinerii
Atitudinea negativă a tinerilor față de autoritățile locale – lipsa de încredere în autoritățile locale	Îmbunătățirea relației dintre tineri și autoritățile locale	- Întâlniri regulate cu aleșii locali - Crearea unei programe școlare pentru o nouă disciplină "participarea tinerilor"	- Permanent 1 an	- Autoritățile locale - Școlile - Profesorii - Tinerii - Ministerul educației
Atitudinea negativă a tinerilor față de autoritățile locale – lipsa de încredere a autorităților locale în potențialul de participare al tinerilor	Promovarea unei imagini pozitive a tinerilor	Identificarea modurilor în care se pot sărbători și promova realizările tinerilor și contribuția pe care aceștia o au în societate	Permanent	- Tineri - ONG-uri - Școli

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

• Lipsa implicării în activități de voluntariat	• Creșterea numărului de tineri care iau parte la activități de voluntariat	• Studierea importanței voluntariatului pentru a-l înțelege avantajele și oportunitățile de învățare pe care le oferă • Dezvoltarea mai multor proiecte extra-curriculare • Crearea de centre de informare în școli, care să fie actualizate săptămânal	• 1 an	• Tineri • ONG-uri • Școlile
• Lipsa implicării în activități de voluntariat	• Punerea în valoare a activităților de voluntariat	• Crearea unui sistem de certificare și acreditare a experienței de participare dobândită în cadre non-formale pentru a- răsplăti pe tineri	• 2 ani	• Tineri • ONG-uri • Școlile • Companii private • Autoritățile locale

Strategia și Planul de Acțiune au fost elaborate de grupul de tineri participanți la seminarul internațional, organizat în cadrul proiectului, pe baza rezultatelor din cadrul întâlnirilor locale. În ordine alfabetică, participanții la seminarul internațional au fost: Bignami Flavio (IT), Checchia Astrid (IT), Colanzi Mariacristina (IT), Constantin Cristina (RO), D'Annunzio Giovanni (IT), Del Viscio Francesco (IT), Gheorghe Ionuț (RO), Giarrocco Giulio (IT), Haiducu Irina (RO), Măgureanu Florin (RO), Pascu Alexandra (RO), Petre Daniela (RO), Potîrniche Mihai (RO), Stivaletta Fabio (IT), Tabarcea Ana (RO), Vasile Cristian (RO).

DG Educație și cultură

Programul Tineret în acțiune

Tineret

CIRCOLO
TERRITORIALE
VASTO

agenda 21

Asociația de Asistență
și Programe pentru
Dezvoltare Durabilă

IL COINVOLGIMENTO DEI GIOVANI CON MINORI OPPORTUNITÀ NEL PROCESSO DECISIONALE

**Toolkit per l'aumento delle opportunità di partecipazione dei
giovani con minori opportunità**

Progetto: “Coinvolgimento dei giovani con minori opportunità nel processo decisionale”

**COINVOLGIMENTO DEI GIOVANI CON MINORI OPPORTUNITÀ NEL PROCESSO DECISIONALE –
Toolkit per l’aumento delle opportunità di partecipazione dei giovani con minori opportunità**

Autore:

Florina-Diana Pavel

Coordinatore progetto: Florina-Diana Pavel

Coordinatori partner: Mihai Stan, Colanzi Mariacristina, Giarrocco Giulio, Del Viscio Francesco

Alla realizzazione della pubblicazione hanno partecipato giovani dall’ambiente rurale e dal sistema di assistenza sociale dalla contea di Ilfov, Romania, giovani disoccupati e con grandi difficoltà nel trovare un lavoro da Vasto, Italia, giovani volontari e i giovani partecipanti al seminario internazionale „Aumento delle opportunità di coinvolgimento dei giovani con minori opportunità”, Buzau, Romania, 15-22 luglio, 2012.

Un ringraziamento speciale alle seguenti istituzioni scolastiche della contea di Ilfov:

- Liceo Teoretico „Ioan Petrus” - Otopeni
- **Scuola** con classe I-VIII n. 1 di Berceni
- Gruppo Scolastico Agricolo „Cezar Nicolau” - Branesti
- Gruppo Scolastico „Pamfil Seicaru” – Ciorogarla

e personale didattico:

- Neagu Luiza Catalina, coordinatore progetto del Liceo Teoretico „Ioan Petrus” – Otopeni
- Haiducu Ionica, coordinatore progetto della Scuola con classe I-VIII n. 1 di Berceni
- Simion Elena, coordinatore progetto del Gruppo Scolastico Agricolo „Cezar Nicolau” - Branesti
- Cernat Mariana, coordinatore progetto del Gruppo Scolastico „Pamfil Seicaru” – Ciorogarla

Un ringraziamento ai ragazzi della Consulta Giovanile di Vasto e all’Assessorato alle politiche giovanili del Comune di Vasto per la collaborazione agli incontri svoltosi in Italia

DG Educație și cultură

Programul Tineret în acțiune

Tineret

CIRCOLO
TERRITORIALE
VASTO

agenda 21

Asociația de Asistență
și Programe pentru
Dezvoltare Durabilă

IL COINVOLGIMENTO DEI GIOVANI CON MINORI OPPORTUNITÀ NEL PROCESSO DECISIONALE

**Toolkit per l'aumento delle opportunità di partecipazione dei
giovani con minori opportunità**

IL COINVOLGIMENTO DEI GIOVANI CON MINORI OPPORTUNITÀ NEL PROCESSO DECISIONALE

Toolkit per l'aumento delle opportunità di partecipazione dei giovani con minori opportunità

INTRODUZIONE

Come e perché è stato creato questo toolkit?

Questo toolkit rappresenta il risultato del progetto „**Il coinvolgimento dei giovani con minori opportunità nel processo decisionale**”, un progetto finanziato per mezzo del programma Gioventù in Azione della Commissione Europea, svolto nel periodo settembre 2011 – ottobre 2012. Il progetto è stato implementato dall'associazione Assistenza e Programmi per Sviluppo Durevole – Agenda 21, in collaborazione con il Consiglio Distrettuale Ilfov e con due associazioni dell'Italia, Arci Nova Associazione Comitato Provinciale Chieti e Informagiovani Vasto. Questo progetto ha avuto come scopo l'aumento della partecipazione dei giovani con minori opportunità alla vita della comunità e il loro sostegno vada in tal modo ad aumentare nel loro massimo potenziale il volontariato e la partecipazione

Nell'ambito del progetto, i partner hanno collaborato con varie categorie di giovani con minori opportunità. Quindi, in Romania i due partner hanno lavorato con giovani dall'ambiente rurale, giovani di etnia romani e giovani dal sistema di assistenza sociale, mentre in Italia, i due partner hanno lavorato con giovani con grandi difficoltà nel trovare lavoro e con giovani nelle periferie e frazioni della città. Nei due paesi è stato realizzato uno studio sul grado di coinvolgimento dei giovani con minori opportunità, per mezzo del quale sono state individuate i punti deboli nel processo di coinvolgimento dei giovani con minori opportunità, principali attori di questo progetto e il modo in cui questi giovani percepiscono la partecipazione e il volontariato. I risultati dello studio hanno rappresentato la base dei colloqui nell'ambito di tre incontri locali, realizzati tanto in Romania, che in Italia, tra giovani e persone con competenze decisionali dalla scuola e dalla comunità. I giovani hanno lavorato insieme per realizzare un piano di azione che potesse rispondere alle necessità individuate nello studio e che proponga soluzioni pertinenti che le autorità pubbliche, le scuole e la società civile in genere, mettano in attuazione. I piani di azione dall'Italia e dalla Romania sono state discusse e analizzate nell'ambito di un seminario internazionale, che ha riunito 8 giovani dall'Italia e 8 dalla Romania. Questi hanno lavorato insieme per individuare le necessità comuni e per la realizzazione di un piano di azione, e per l'elaborazione di una strategia di aumento delle opportunità di partecipazione dei giovani con minori opportunità. Il piano di azione e la strategia elaborate dai giovani sono state incluse nel presente Toolkit.

Il presente toolkit è stato sviluppato con lo scopo di contribuire alla comprensione dei principali concetti riguardanti la partecipazione dei giovani e di proporre azioni che possono essere implementate dai giovani, dalle autorità locali e dalle associazioni giovanili, che contribuiscano all'aumento della partecipazione di questa categoria speciale di giovani. È utilizzato, per primo, quale strumento di diffusione dei risultati del progetto, ma può essere utilizzato anche quale strumento di lavoro per giovani con minori opportunità, ma anche per quelli che lavorano con simili categorie di giovani per problemi di partecipazione e coinvolgimento attivo. Il testo della pubblicazione è disponibile in tre lingue: romeno, italiano e inglese, per dare a tutti la possibilità di accesso.

Il Toolkit contiene informazioni sul Programma Gioventù in Azione, informazioni sul progetto "Il coinvolgimento dei giovani con minori opportunità nel processo decisionale", e sezioni sul concetto della partecipazione dei giovani, modelli di partecipazione e decisionali, e alla fine presenta la Strategia, insieme al Piano di azione elaborati nell'ambito del progetto

IL PROGRAMMA GIOVENTÙ IN AZIONE

Gioventù in Azione 2007-2013 è un programma di educazione non-formale dell'Unione Europea, con fondi dalla Commissione Europea e promuove progetti europei di mobilità dei giovani a livello di gruppo e individualmente mediante scambi di giovani e attività di volontariato all'estero, cittadinanza attiva tra i giovani, lo sviluppo di sentimenti di solidarietà e tolleranza, il sostegno della comprensione reciproca tra i giovani di vari paesi, la promozione della cooperazione europea e il contributo al miglioramento della qualità dei sistemi di supporto dell'attività dei giovani.

In Romania il programma è implementato dall'Agenzia Nazionale per Programmi Comunitari nel Settore della Formazione e dell'Educazione Professionale (ANPCDEFP). In Italia il programma è implementato dall'Agenzia Nazionale per Giovani. L'Ente Nazionale per questo programma è il Dipartimento per Politiche Giovanili e Attività Sportive della Presidenza del Consiglio di Ministri.

I Beneficiari del programma sono i gruppi di giovani, le organizzazioni giovanili, gli animatori giovanili, le autorità locali, le organizzazioni della società civile, tutti quelli che lavorano con e per i giovani.

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

Le azioni del programma sono:

Azione 1 - Gioventù per l'Europa

Questa azione ha il seguente scopo:

- Aumentare la mobilità dei giovani mediante scambi di giovani
- Sviluppare il carattere cittadino dei giovani e la comprensione reciproca
- Sostenere iniziative, progetti e attività giovanili aventi come tematica la partecipazione dei giovani e la democrazia.

L'azione 1 sostiene le seguenti misure:

- 1.1. Scambi di giovani
- 1.2. Iniziative dei giovani
- 1.3. Progetti per democrazia partecipativa

Azione 2 - Servizio Volontario Europeo

Lo scopo del Servizio Volontario Europeo è di sostenere la partecipazione dei giovani a varie forme di attività di volontariato, tanto all'interno, che fuori confini dell'Unione Europea. Per mezzo di questa Azione, i giovani partecipano individualmente o in gruppi ad attività non-profit, senza remunerazione.

Azione 3 - Gioventù nel mondo

Questa azione ha lo scopo di sostenere progetti organizzati con i paesi partner, specialmente scambi di giovani, ma anche progetti che prevedono attività nel settore del lavoro giovanile, e networking (messa in rete) tra organizzazioni giovanili.

- 3.1. Cooperazione con i Paesi partner limitrofi all'Unione Europea
- 3.2. Cooperazione con altri paesi del mondo

Azione 4 - Strutture di sostegno per i giovani

Questa azione ha come scopo il sostegno degli organismi attivi a livello europeo nel settore dei giovani, specialmente il funzionamento delle organizzazioni giovanili no-profit, azioni di networking (messa in rete), consulenza per i manager di progetto, qualità mediante scambio di esperienze, attività di formazione e networking (messa in rete) tra quelli attivi in questo campo, sostegno per attività innovative e la qualità delle azioni, informazione per giovani, creazione di strutture e attività necessarie per il programma per raggiungere gli obiettivi, e la promozione di partnership con le autorità locali e regionali.

L'azione 4 include 8 azioni:

- 4.1. Sostegno per le organizzazioni giovanili attive a livello europeo
- 4.2. Sostegno per il forum europeo dei giovani
- 4.3. Formazione e networking (messa in rete) per gli operatori delle organizzazioni giovanili
- 4.4. Progetti per innovazione e qualità
- 4.5. Azioni di informazione dei giovani e di quelli attivi nel settore e nelle organizzazioni giovanili
- 4.6. Partnership
- 4.7 Sostegno per le strutture del programma
- 4.8 Valutazione

Azione 5 - Sostegno alla cooperazione europea nel settore delle politiche per la gioventù.

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

Questa azione ha il seguente scopo:

- Organizzare il dialogo strutturato tra i vari soggetti del mondo della gioventù, in particolare i giovani, animatori giovanili, organizzazioni giovanili e responsabili delle politiche per la gioventù;
- Sostenere seminari a livello nazionale e internazionale;
- Contribuire allo sviluppo della cooperazione politica nel settore della gioventù;
- Facilitare lo sviluppo di networks (reti) necessarie per una migliore conoscenza delle problematiche.
- Sostenere la cooperazione con altre organizzazioni internazionali.

5.1. Incontri di giovani e di responsabili delle politiche per la gioventù

5.2. Supporto per attività di conoscenza nel settore della gioventù

5.3. La cooperazione con organizzazioni internazionali.

IL PROGETTO DEL COINVOLGIMENTO DEI GIOVANI CON MINORI OPPORTUNITÀ NEL PROCESSO DECISIONALE

„Il coinvolgimento dei giovani con minori opportunità nel processo decisionale” è un progetto inquadrato nell’Azione 1 – Gioventù per l’Europa, azione secondaria 1.3. – Progetti per democrazia partecipativa.

Nelle condizioni dell’attuale crisi economica e finanziaria, “i giovani rappresentano uno dei gruppi più vulnerabili della società” viene affermato nella nuova strategia dell’UE per giovani **“I giovani – investimento e mobilitazione”**, adottata dalla Commissione Europea nell’aprile 2009. Le principali sfide specifiche per i giovani, individuate a seguito di un largo processo di consulenza a livello Europeo, mettono a capo dell’elenco: l’educazione, trovare un lavoro, l’inclusione sociale e la salute. Le difficoltà che incontrano nell’educazione, nel trovare un lavoro, inclusione e salute, combinate con i problemi di ordine finanziario, in materia di abitazioni o trasporto, rappresentano un impedimento nel diventare indipendenti, nel godere di risorse e opportunità sufficienti per gestire le proprie vite, nel partecipare pienamente nella vita della società e nel prendere decisioni in modo indipendente. In questo contesto, munire i giovani europei con tutti i mezzi per poter approfittare di opportunità quali la partecipazione civica e politica, il volontariato, la creatività, lo spirito imprenditoriale, lo sport e l’impegno globale diventano obiettivi importanti delle politiche giovanili, di tal modo che i giovani approfittino al massimo del loro potenziale. Il progetto ***Il Coinvolgimento dei Giovani con Minori Opportunità nel Processo Decisionale*** ha come scopo l’aumento della partecipazione dei giovani con minori opportunità alla vita della comunità e aiutarli a mettere in valore al massimo il loro potenziale mediante volontariato e partecipazione attiva. Il progetto ha come oggetto munire i giovani con minori opportunità con le competenze necessarie per la comprensione dei meccanismi della partecipazione e dell’esercizio del loro ruolo di cittadini nelle comunità di provenienza, mediante l’individuazione e l’utilizzo delle opportunità di partecipazione esistenti a livello locale, regionale e europeo. Il progetto propone, inoltre, il rafforzamento della collaborazione tra i principali attori della partecipazione dei giovani: i giovani con minori opportunità, le associazioni giovanili – società civile in genere – e le autorità pubbliche, in conformità con i principi della democrazia partecipativa.

Obiettivi:

- Individuazione e analisi delle necessità di partecipazione alla vita democratica dei giovani con minori opportunità, con l’aiuto del gruppo di volontari giovani dei due paesi partner;
- Riconoscimento e messa in valore delle esperienze di partecipazione dei giovani con minori opportunità a livello locale nei due paesi coinvolti nel progetto;
- Rinforzamento della democrazia partecipativa nei due paesi mediante scambio di esperienze e educazione non-formale con giovani, autorità pubbliche e la società civile;
- Sviluppo di sistemi di qualità per le attività giovanili e per la capacità delle associazioni giovanili di agire in vista dell’aumento della partecipazione dei giovani con minori opportunità;
- Promozione del volontariato quale forma di partecipazione mediante quale i giovani con minori opportunità ottengono il potere di agire per la realizzazione dei loro interessi;

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

- Sviluppo di modelli e strumenti per varie categorie di attori sociali coinvolti nel settore della partecipazione dei giovani, che possano essere utilizzati anche da altri gruppi di giovani con minori opportunità;
- Promozione della collaborazione a livello europeo nel settore della partecipazione dei giovani con minori opportunità.

Periodo: 01.09.2011 – 31.10.2012

Attività:

01 settembre – 31 dicembre 2011

1 gennaio – 31 luglio 2012

1 agosto – 31 ottobre 2012

Fase di preparazione	Svolgimento delle attività	Valutazione e follow-up
Elaborazione della strategia e della metodologia di analisi delle necessità	Realizzazione di uno studio di percezione delle necessità di partecipazione dei giovani con minori opportunità	Incontri di follow-up
Riunione di preparazione del team di progetto	Incontri locali con i giovani	Lancio di un toolkit relativo alla partecipazione dei giovani con minori opportunità
Selezione e formazione del gruppo di volontari	Seminario internazionale	Diffusione dei risultati

Partner

L'Associazione Assistenza e Programmi per Sviluppo Durevole – Agenda 21 – Romania

APDD (APSD) - Agenda 21 è un'associazione romena non governativa, di interesse nazionale, no-profit, senza interessi politici o religiosi, costituita nel febbraio 2003. Lo scopo fondamentale dell'APDD- Agenda 21 è sostenere le politiche dello Stato romeno di promozione e implementazione in Romania degli obiettivi di Sviluppo Durevole.

Per il raggiungimento di questo scopo, l'organizzazione si è impegnata a:

- Sviluppare partnerships con le autorità locali per la messa in valore delle iniziative locali e l'efficienza del governo locale;
- Rinforzare il ruolo degli attori sociali con alto potenziale nella realizzazione dello sviluppo durevole: bambini e giovani, comunità locali, il settore privato e la comunità degli uomini d'affari, la comunità scientifica, la stampa;
- Offrire assistenza e supporto per i gruppi marginalizzati o con alto rischio di esclusione sociale.

Il concetto chiave dell'APDD-Agenda 21 è lo Sviluppo Durevole. Non si può pensare ad un futuro sicuro e prospero senza sviluppo durevole. I gruppi mirati privilegiati sono i bambini e i giovani. Le opportunità di educazione e sviluppo offerte ai bambini e ai giovani sono la garanzia di una società durevole. Il volontariato nel beneficio della comunità è uno dei valori fondamentali dell'associazione.

www.agenda21.org.ro

Il Consiglio Distrettuale Ilfov – Romania

Il Consiglio Distrettuale Ilfov è l'ente dell'amministrazione pubblica locale, costituita a livello distrettuale per il coordinamento dell'attività dei consigli delle comuni e delle città, in vista della realizzazione dei servizi pubblici di interesse distrettuale. Il Consiglio Distrettuale Ilfov svolge la sua attività in uno dei più ruralizzati distretti della Romania, il distretto di Ilfov, con un grado di ruralizzazione di oltre 60%, e con circa 11000 persone di etnia romani e un alto numero di bambini e giovani istituzionalizzati. (informazioni dal *Piano Regionale di Azione per Educazione 2008-2013 – regione Bucarest-Ilfov, ISMB*). Il Consiglio Distrettuale Ilfov desidera che per mezzo di questo progetto siano responsabilizzati i giovani del distretto, vengano riconosciute le loro necessità, per individuare insieme soluzioni agli ostacoli riscontrati e siano incoraggiati in vista del loro coinvolgimento nelle attività delle organizzazioni pubbliche.

www.cvilfov.ro

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

Arci Nuova Associazione Comitato Provinciale Chieti – Italia

Arci è un'associazione nazionale d'Italia, con vari dipartimenti regionali e locali. I dipartimenti locali promuovono progetti e attività culturali che possano incoraggiare la costituzione di gruppi, denominati "Circolo Arci". I Circolo Arci sono formati da giovani che desiderano essere coinvolti nella vita della comunità e realizzare attività culturali di maggiore importanza per l'emancipazione e l'inclusione sociale dei giovani. Al presente, nella regione di Chieti esistono 20 simili Circolo Arci con circa 2000 membri. L'Arci Nuova Associazione Comitato Provinciale Chieti è l'associazione coordinatrice di questi gruppi di giovani e l'organizzazione responsabile con la regione del Sud d'Italia.

<http://www.officineculturali.eu/>

Informagiovani Vasto - Italia

Informagiovani Vasto è l'ufficio di informazione dei giovani del Comune della Città del Vasto. La sua principale attività è quella di offrire informazioni di interesse per i giovani, relative alle opportunità di lavoro e formazione, eventi sociali e culturali, opportunità di studio e opportunità a livello europeo. L'Informagiovani Vasto nella persona dell'operatrice Mariacristina Colanzi ha coordinato tutte le fasi della nascita della Consulta Giovanile della città, una delle più importanti strutture partecipative dei giovani.

Lo sportello Informagiovani ha circa 1000 giovani iscritti che visitano l'ufficio durante l'anno. In soli tre anni, il blog dell'ufficio ha registrato un numero di oltre 400 000 visite online. L'Informagiovani Vasto è uno dei più importanti punti di informazione per i giovani della città di Vasto e dei paesi limitrofi.

<http://informagiovanivasto.blogspot.ro/>

CHI SONO I GIOVANI CON MINORI OPPORTUNITÀ?

In conformità con la Strategia di Inclusione del Programma Gioventù in Azione, i giovani con minori opportunità sono quei giovani che, in comparazione con quelli della stessa età come loro si trovano in svantaggio, visto che loro si confrontano con una o più delle situazioni menzionate nell'elenco seguente. In certi contesti, queste situazioni/ostacoli rappresentano un ostacolo per loro accesso effettivo all'educazione – formale o non formale, alla mobilità transnazionale e alla partecipazione e integrazione nella società in genere.

Le situazioni svantaggiose che possono incontrare i giovani possono essere riassunte (ma senza limitarsene solo a queste) così:

- **difficoltà sociali:** situazioni in cui i giovani si confrontano con aspetti di discriminazione (di genere, etnia, religione, orientamento sessuale, handicap ecc), giovani con abilità sociali limitati, anti-sociali o comportamenti sessuali rischiosi, giovani in una situazione precarie, (ex-) detenuti, (ex-) consumatori di droga o alcool, giovani e/o famiglie monoparentali, orfani, giovani provenienti da famiglie disorganizzate ecc;
- **difficoltà economiche:** giovani con un tenore di vita basso, redditi bassi, dipendenti del sistema di assistenza sociale, disoccupati a lungo termine, persone senza tetto, giovani con debiti o con gravi problemi finanziari ecc;
- **deficienza/disabilità:** giovani con disabilità mentali (intellettuali, cognitive, di apprendimento), fisiche, sensoriali o altri tipi di disabilità;
- **difficoltà educazionali:** giovani con difficoltà di apprendimento, che hanno abbandonato la scuola precocemente (e l'abbandono scolastico generale), giovani con qualificativi bassi, giovani con basse prestazioni a scuola ecc;
- **differenze culturali:** giovani immigranti o rifugiati o discendenti di famiglie di rifugiati, giovani che appartengono ad un'etnia nazionale minoritaria, giovani con problemi di adattamento linguistico e problemi di inclusione culturale ecc;
- **problemi di salute:** giovani con problemi cronici di salute, malattie gravi o disturbi psichici ecc;
- **difficoltà geografiche:** giovani da zone lontane o rurali, giovani che abitano su piccole isole o in regioni periferiche, giovani dalle zone urbane problematiche, giovani dalle zone meno sviluppate (trasporto pubblico limitato, villaggi abbandonati) ecc;

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

L'inclusione dei giovani con minori opportunità nel processo decisionale rappresenta una delle principali sfide individuate in seguito ad un largo processo di sondaggio a livello Europeo, che mette a capo dell'elenco: l'educazione, l'occupazione, l'inclusione sociale e la salute. I giovani con minori opportunità sono esposti in una grande misura alla separazione dai livelli di decisione, l'assenza dal processo partecipativo e come conseguenza la trasmissione dei rischi di esclusione e marginalizzazione da una generazione alla successiva. L'elezione dei partner e dei gruppi obiettivo dall'Italia e dalla Romania, non è aleatoria, ma è basata principalmente sulle similitudini esistenti tra i due partner dal punto di vista delle problematiche con le quali si confrontano nel settore del progetto. La Romania – con la sua esperienza nella partecipazione dei giovani con minori opportunità nella zona di sud-est dell'Europa e dell'Italia – nella zona sud-centrale dell'Europa.

La crisi economica esistente a livello mondiale è stata fortemente risentita dai giovani, il tasso di disoccupazione tra i giovani nell'Unione Europea aumentando significativamente, secondo l'Eurostat. L'Italia si trova sul terzo posto, tra i paesi nei quali sono stati registrati i più alti valori del tasso di disoccupazione dell'UE tra i giovani con età tra 15 e 24 anni, con una percentuale di 24,9%, mentre che la Romania si trova sul tredicesimo posto, con una percentuale di 19,6%, quasi con 2% sopra la media comunitaria. Nella zona di sud dell'Italia, la situazione dei giovani disoccupati è un problema regionale, ritrovando qui i più alti valori della disoccupazione tra i giovani, a livello nazionale: oltre il 50% dei giovani della zona del sud d'Italia essendo disoccupati, o si confrontano con grandi difficoltà finanziarie (*fonte: Eurostat 2010*).

La scelta dei giovani dell'ambiente rurale e di quelli con difficoltà geografiche è giustificata da una situazione riscontrata a livello nazionale in Romania e nelle regioni del sud d'Italia, dove ci sono differenze maggiori tra i giovani provenienti dall'ambiente rurale e quelli provenienti dall'ambiente urbano. Il livello di povertà è doppio nel caso dei giovani che vivono nell'ambiente rurale in Romania (*fonte: INSSE, 2009*), e le situazioni di violazione dei diritti sono più frequenti. Nelle zone isolate, il trasporto pubblico è quasi inesistente, la qualità dei servizi sanitari è bassa, le opportunità di educazione e culturali sono minori. Tutto questo contribuisce ad una percezione negativa che i giovani l'hanno per quanto riguarda il loro diritto alla partecipazione e alle opportunità del relativo esercizio.

Nel caso dei giovani di etnia romaní e dei giovani dipendenti dal sistema di assistenza sociale, la situazione è una specifica per la Romania a livello nazionale, la metà delle persone che si ritrovano nella situazione dei servizi di tipo residenziale essendo giovani con età tra 14 e 30 di anni (52,6% - *fonte: ANPDC Associazione Nazionale per la Protezione dei Diritti del Fanciullo, 2010*). L'Integrazione di questi giovani nella società e nella vita attiva, e la messa in valore del loro potenziale rappresentano gli elementi essenziali per la diminuzione del rischio di esclusione sociale.

IL CONCETTO DI PARTECIPAZIONE DEI GIOVANI

La partecipazione e l'inclusione sociale dei giovani con minori opportunità rappresentano una priorità a livello europeo. Il Consiglio dell'Unione Europea ha chiesto ai paesi membri e alla Commissione Europea di dare priorità a queste categorie di giovani in conformità ai provvedimenti della Strategia di Lisbona, alle misure del Patto Europeo per la Gioventù e alle strategie nazionali relative alla partecipazione dei giovani. La visione dell'Unione Europea è completata da quella del Consiglio Europeo, la quale mediante la revisione della Carta Europea della Partecipazione dei Giovani alla vita locale e regionale, riafferma che i giovani sono cittadini del presente e non solo del futuro e di conseguenza devono avere accesso a tutte le forme di partecipazione nella società. Le autorità locali e regionali devono assicurare che vengano riflesse le necessità e le opinioni dei giovani in tutti i settori che li riguardano, mediante la cooperazione con i giovani e la loro consultazione.

Nella visione del progetto, la partecipazione dei giovani con minori opportunità al processo decisionale riguarda il miglioramento del dialogo democratico tra i principali attori della partecipazione: i giovani, la società civile e le autorità pubbliche, di tal modo da creare un contesto in cui i giovani con minori opportunità possano partecipare alle decisioni e alle azioni che riguardano la loro vita o sono importanti per loro e allo stesso tempo assumersi la responsabilità per la loro attuazione. I risultati degli studi sul grado di coinvolgimento dei giovani con minori opportunità in Romania e Italia hanno rilevato che la maggioranza dei giovani considera che la partecipazione significhi votare. Sebbene il diritto di votare e il relativo esercizio rappresenta una parte importante del concetto di partecipazione, questa è solo una parte, la partecipazione essendo un processo più complesso con numerose componenti. In conformità alla Carta europea rivista della partecipazione dei giovani alla vita locale e regionale, 2003, partecipare ed essere un cittadino attivo significa avere il diritto, i mezzi, lo spazio, la possibilità e il supporto necessario per partecipare alla presa delle decisioni, influire su di loro e coinvolgersi in iniziative che possono contribuire nella costruzione di una migliore società. Le istituzioni locali e regionali, che sono le autorità più vicine ai giovani, hanno un ruolo importante nel incoraggiare la loro partecipazione. In questo modo, possono verificare che i giovani non sono solo informati sulla democrazia e su quello che significa la cittadinanza, ma hanno anche la possibilità di sperimentarla concretamente. Inoltre, la partecipazione dei giovani non ha solo lo scopo di formare cittadini attivi e di costruire la democrazia per il futuro, ma, affinché la partecipazione abbia senso, è indispensabile che i giovani possano influire sul processo

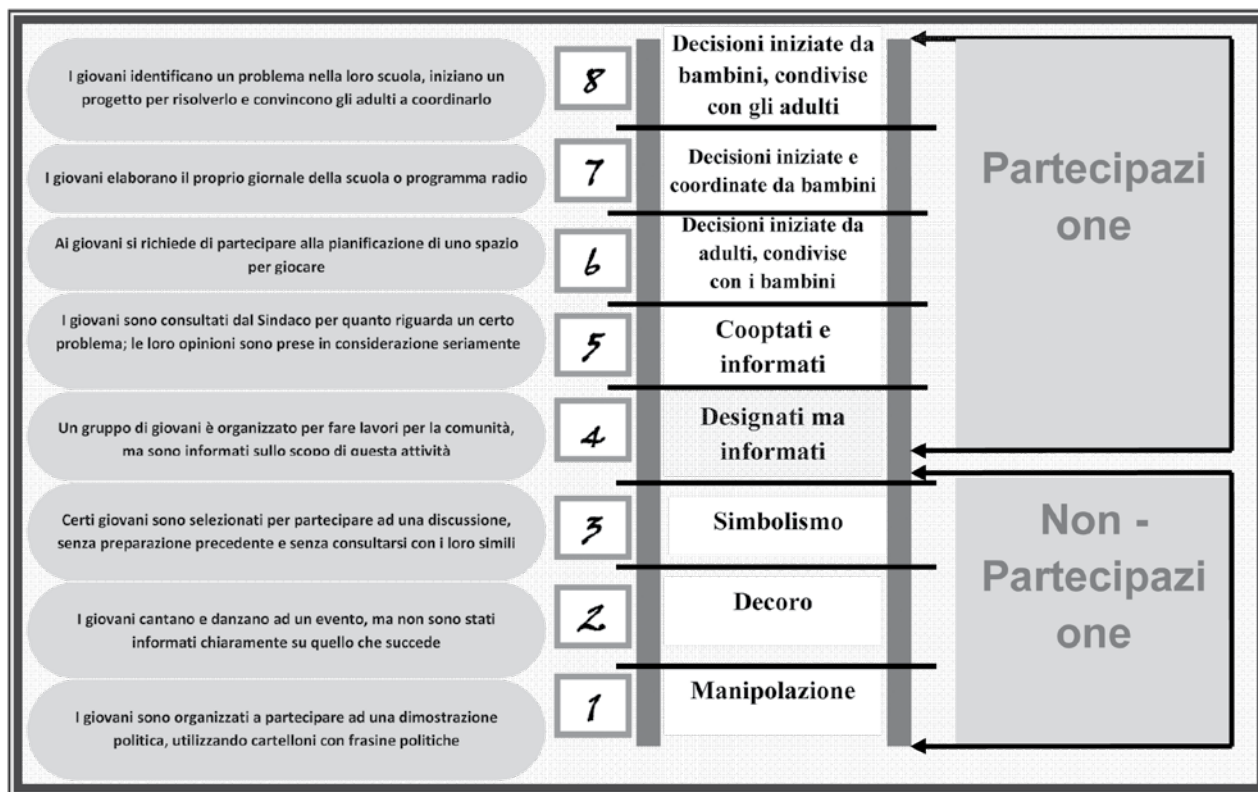
decisionale anche al presente, e non solo nel futuro.

Di più, affinché la partecipazione dei giovani alla vita locale e regionale abbia un successo durevole, significativo, non è sufficiente sviluppare o ristrutturare sistemi politici e amministrativi. Tutte le politiche e tutte le attività di promozione della partecipazione dei giovani devono assicurare l'esistenza di una cultura che rispetta i giovani e che deve tenere conto della varietà delle loro esigenze, delle situazioni in cui vivono e delle loro aspirazioni.

Una condizione essenziale per la partecipazione significativa dei giovani è che gli adulti devono rispettare la loro capacità di presentare opinioni pertinenti, di proporre soluzioni e di partecipare al processo decisionale, in questo modo riconoscendoli quali partner reali nell'atto decisionale. La maggioranza delle interazioni con la scuola, con le autorità pubbliche e con qualsiasi organizzazione in genere sono iniziate o condotte da adulti, anche quando sono dedicate ai giovani, esistendo una tendenza di lavorare per i giovani, piuttosto di lavorare con i giovani. Questo modo di lavoro non permette il coinvolgimento dei giovani nel processo decisionale e crea una barriera che impedisce gli adulti a diventare coscienti del potenziale dei giovani di contribuire con i loro punti di vista alla presa delle decisioni. Indubbiamente, ci sono anche situazioni in cui è necessario che gli adulti conducano e partecipino alla decisione finale, ma è la loro responsabilità prendere decisioni alle quali i giovani possono partecipare e permettere a questi esercitare una parte del potere e controllo sulle decisioni che li riguardano.

Un modello molto popolare che descrive i livelli di partecipazione nell'interazione adulto-giovane è il modello della partecipazione creato da Roger Hart⁴, conosciuto come « Scala della Partecipazione », Figura 1 seguente.

Figura 1. Scala della Partecipazione - Roger Hart

Adattata dal Manuale sull'Educazione ai Diritti per i Bambini „Compasito”, elaborato dal Consiglio Europeo

4 Hart, Roger A. *Children's Participation from Tokenism to Citizenship*, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence 1992

IL PROCESSO DI PARTECIPAZIONE

La partecipazione significativa non è solo un progetto, ma un processo continuo che contribuisce alla creazione di una cultura della partecipazione. Un processo reale di partecipazione è basato su tre principi, individuati da Marc Jans e da Kurt di Backer⁵. Per primo, la partecipazione deve essere fondata su una sfida, per sfida si intende una tematica che fa direttamente riferimento alla realtà giornaliera dei giovani e la quale presenta interesse e importanza per questi. Secondo, la partecipazione deve basarsi sulla capacità, cioè i giovani devono aver acquisito certe conoscenze e abilità per essere coinvolti. Perciò, i progetti o le iniziative devono essere adattate alla capacità dei giovani coinvolti e devono creare il quadro necessario per lo sviluppo delle competenze di partecipazione che li mancano. Il terzo principio fa riferimento al fatto che la partecipazione deve essere fondata sulla connessione, cioè i giovani devono sentirsi collegati a e sostenuti da gente, comunità, idee e organizzazioni. Questo principio fa riferimento al fatto che i giovani devono avere il sentimento che non sono soli e che possono contare su un certo gruppo o su una certa istituzione, che può offrire loro supporto quando hanno bisogno.

Oltre all'esigenza di rispettare questi tre principi, un processo di partecipazione deve essere anche molto attentamente pianificato e adattato affinché i giovani possano partecipare. Molto spesso, il coinvolgimento dei giovani implica un cambiamento del modo in care gli adulti prendono le decisioni, del linguaggio utilizzato e della loro attitudine, cambiamenti che accadono gradualmente, in genere, avanzano con la fiducia che i giovani ottengono dagli adulti. Sin dall'inizio dev'essere molto chiaro quale è lo scopo, quali sono gli obiettivi, i ruoli e la misura in cui i giovani saranno coinvolti. È essenziale che tanto per gli adulti, che per i giovani sia molto chiaro, dall'inizio, quali sono i motivi del loro coinvolgimento. Una volta individuati e chiariti gli obiettivi e lo scopo della partecipazione dei giovani, il gruppo mirato sarà individuato facilmente. Il gruppo mirato deve essere sempre costituito da giovani direttamente toccati da una certa misura, iniziativa, politica o da un certo progetto. Per esempio, una misura che riguarda i giovani del sistema di assistenza sociale, avrà quale gruppo mirato i giovani beneficiari del sistema di assistenza sociale e di protezione del bambino.

Nella pianificazione del processo di partecipazione dei giovani con minori opportunità, i giovani coinvolti nel progetto hanno menzionato alcuni aspetti che dovrebbero essere presi in considerazione. Primo, è necessario chiarire la situazione dei giovani e individuare le loro necessità speciali. Una volta individuate, il processo deve essere pianificato di tal modo da assicurare che il coinvolgimento sia accessibile al gruppo mirato di giovani. Inoltre, i giovani hanno menzionato che è molto importante per loro avere a disposizione materiali informativi e di lavoro, che siano facilmente comprensibili per loro. Si deve assicurare che i ruoli, i limiti e le aspettative siano chiare per tutti quelli coinvolti. E non per ultimo, il processo deve disporre delle risorse necessarie, deve essere pianificato in tempo utile e si deve determinare il livello di influenza dei giovani.

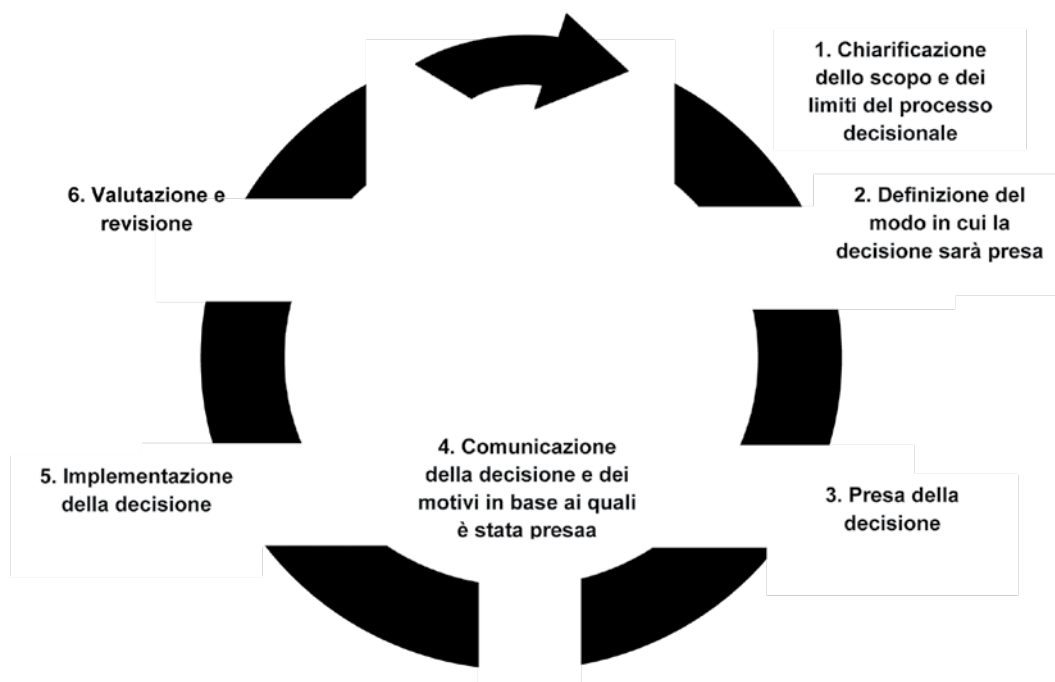
IL PROCESSO DECISIONALE

Il grado di coinvolgimento dei giovani nella presa delle decisioni dipende da più variabili come sono: il tipo di decisione da prendere, l'età e il livello di conoscenze dei giovani coinvolti, la misura in cui il potere è diviso e le risorse disponibili. Un modello estremamente utile nella comprensione del processo decisionale è presentato nella Figura 2 seguente, adattata da un Toolkit di coinvolgimento dei bambini nel processo decisionale⁶:

5 Jans, Marc and Kurt Di Backer, *Youth (-work) and social participation. Elements for a practical theory*, Flemish Youth Council JePI, Brussels 2002

6 Surrey Children's Fund, *hearRvoice – Finding ways for Children's Voices to be Heard. A Participation Toolkit for involving Children in Decision-Making*, March 2006.

Figura 2. Il ciclo nella presa di una decisione

Adattata da "hearVoice – Finding ways for Children's Voices to be Heard. A Participation Toolkit for involving Children in Decision-Making", Surrey Children's Fund, 2003

STRATEGIA E PIANO DI AZIONE PER L'AUMENTO DELLE OPPORTUNITÀ DI PARTECIPAZIONE DEI GIOVANI CON MINORI OPPORTUNITÀ

La presente Strategia è stata sviluppata nel corso di tre riunioni locali, tenute in Italia e Romania e quali hanno riunito 480 giovani, con età tra 13 e 30 anni. Le proposte dei giovani sono state analizzate dai 16 giovani partecipanti al seminario internazionale, tenuto in Romania, durante quale è stata elaborata una strategia comune per i due paesi. Tutti gli elementi della Strategia sono state elaborate dai giovani e rappresentano la loro visione sulle modalità tramite quali possono essere aumentate le opportunità di partecipazione dei giovani con minori opportunità.

La situazione attuale – i risultati degli studi di percezione

I due studi realizzati nell'ambito del progetto, in Romania e Italia, hanno avuto quale scopo l'individuazione della situazione attuale delle opportunità di partecipazione dei giovani con minori opportunità dalle categorie mirate dal progetto. Quindi, in Romania lo studio è stato realizzato nel periodo dicembre 2011 – febbraio 2012, da una squadra di 18 volontari, su un campione di 409 giovani, con età tra 15 e 30 anni, dalle zone rurali del distretto di Ilfov. In Italia, lo studio è stato realizzato nello stesso periodo, da una squadra di 10 volontari, i quali hanno intervistato un numero di 401 giovani.

Gli oggetti della ricerca sono stati i seguenti:

- L'individuazione del livello di comprensione del concetto di partecipazione dal gruppo mirato
- La determinazione delle competenze che devono essere sviluppate affinché i giovani siano capaci a partecipare attivamente e prendano l'iniziativa
- L'individuazione dei principali attori principali coinvolti nel processo di partecipazione dei giovani dalle comunità selezionate
- L'esame dell'importanza che i giovani attribuiscono a questi attori nella comunità dalla quale provengono
- L'individuazione delle principali strutture di partecipazione dei giovani nella comunità

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

- L'analisi del livello di accessibilità dei giovani a queste strutture
- L'analisi della percezione che i giovani hanno sul volontariato quale mezzo di partecipazione

I principali risultati dello studio hanno messo in evidenza i seguenti:

- Per la maggioranza dei giovani la partecipazione significa implicarsi o partecipare a certe attività;
- La partecipazione è spesso assimilata con l'azione di votare, seguita dall'esprimere il tuo parere e dal partecipare alle attività di una comunità;
- Il lavorare in una fabbrica (studio Romania) e il partecipare a campagne di informazione (studio Italia) sono le azioni che molti giovani non considerano forme di partecipazione;
- Per i giovani rumeni, il ruolo più importante nella partecipazione dei giovani ce l'hanno hanno i professori e i genitori, mentre che per i giovani dall'Italia, lo gioco più importante è giocato da loro stessi, seguito dalle associazioni giovanili;
- Per quanto riguarda il ruolo della scuola quale attore nella partecipazione dei giovani, oltre il 70% dei giovani dalla Romania dichiarano che non sono mai stati coinvolti in un'attività extrascolastica, e la principale struttura rappresentativa dei giovani nella scuola è il Consiglio degli Allievi. La percentuale dei giovani che non sono mai stati coinvolti in un'attività extrascolastica in Italia è di solo 50%, e le principali strutture rappresentative sono il Consiglio della Scuola e il Consiglio di Classe;
- In entrambi paesi, i giovani credono che siano rappresentati a livello della scuola e che prendono parte alle decisioni che vengono prese nella loro classe;
- La fiducia nelle autorità pubbliche è estremamente bassa, oltre il 90% (in Romania) di loro considerano che non siano rappresentati al livello delle autorità pubbliche e che non possono comunicare le loro idee ai fattori di decisione;
- Nel caso delle organizzazioni e delle associazioni giovanili, si è constatato che il principale problema è la mancanza di informazione dei giovani in relazione alle opportunità di coinvolgimento che le ONG offrono. Le informazioni sui progetti e sulle iniziative non arrivano a questi gruppi e molto pochi di questi giovani sono stati coinvolti almeno una volta in un progetto svolto da un'ONG;
- Il volontariato è considerato un'attività nella quale i giovani sono coinvolti, senza essere remunerati o un'attività per mezzo della quale possono aiutare agli altri, senza pretendere qualcosa a cambio;
- Nel topo dei motivi per i quali i giovani fanno volontariato si trova il loro desiderio di essere d'aiuto per gli altri o di contribuire a una causa che vale la pena;
- I principali motivi per i quali i giovani non si implicano in attività di volontariato sono la mancanza di informazione o di opportunità e la mancanza di tempo.

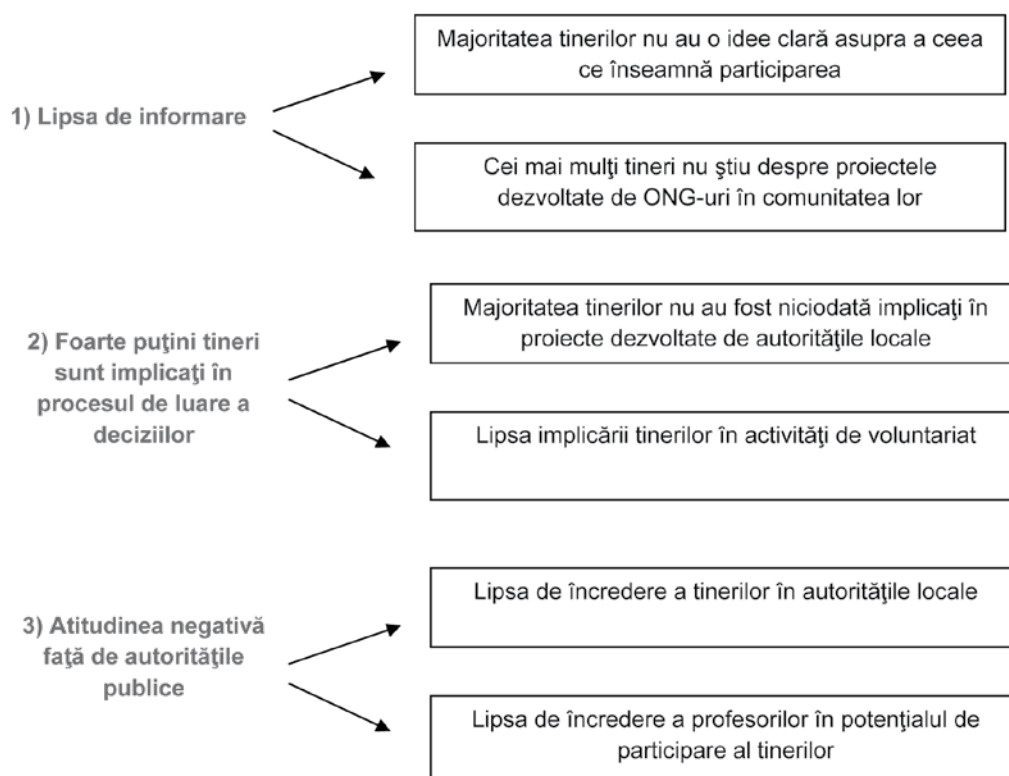
Lo Scopo della Strategia

Creare uno spazio adeguato dove i giovani si sentano incoraggiati e sostenuti a implicarsi nella presa delle decisioni.

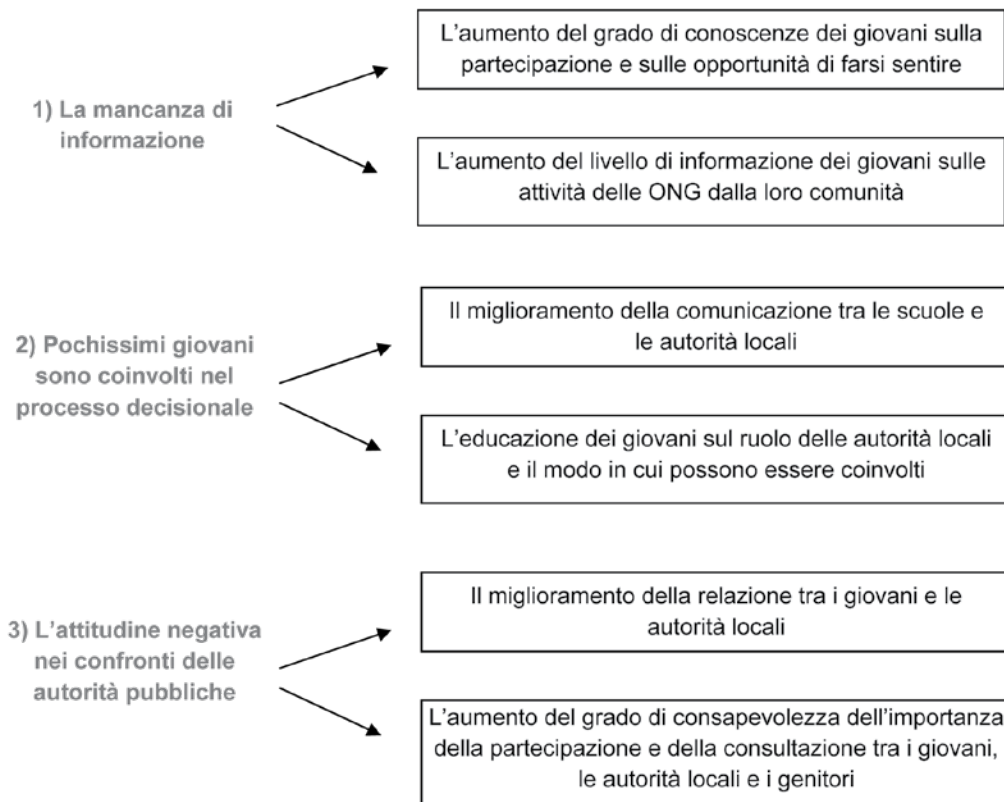
Gruppi mirati

I giovani con minori opportunità – specialmente i giovani dell'ambiente rurale, i giovani del sistema di assistenza sociale e protezione del bambino, i giovani che si confrontano con difficoltà economiche o differenze culturali.

I problemi del gruppo mirato individuato

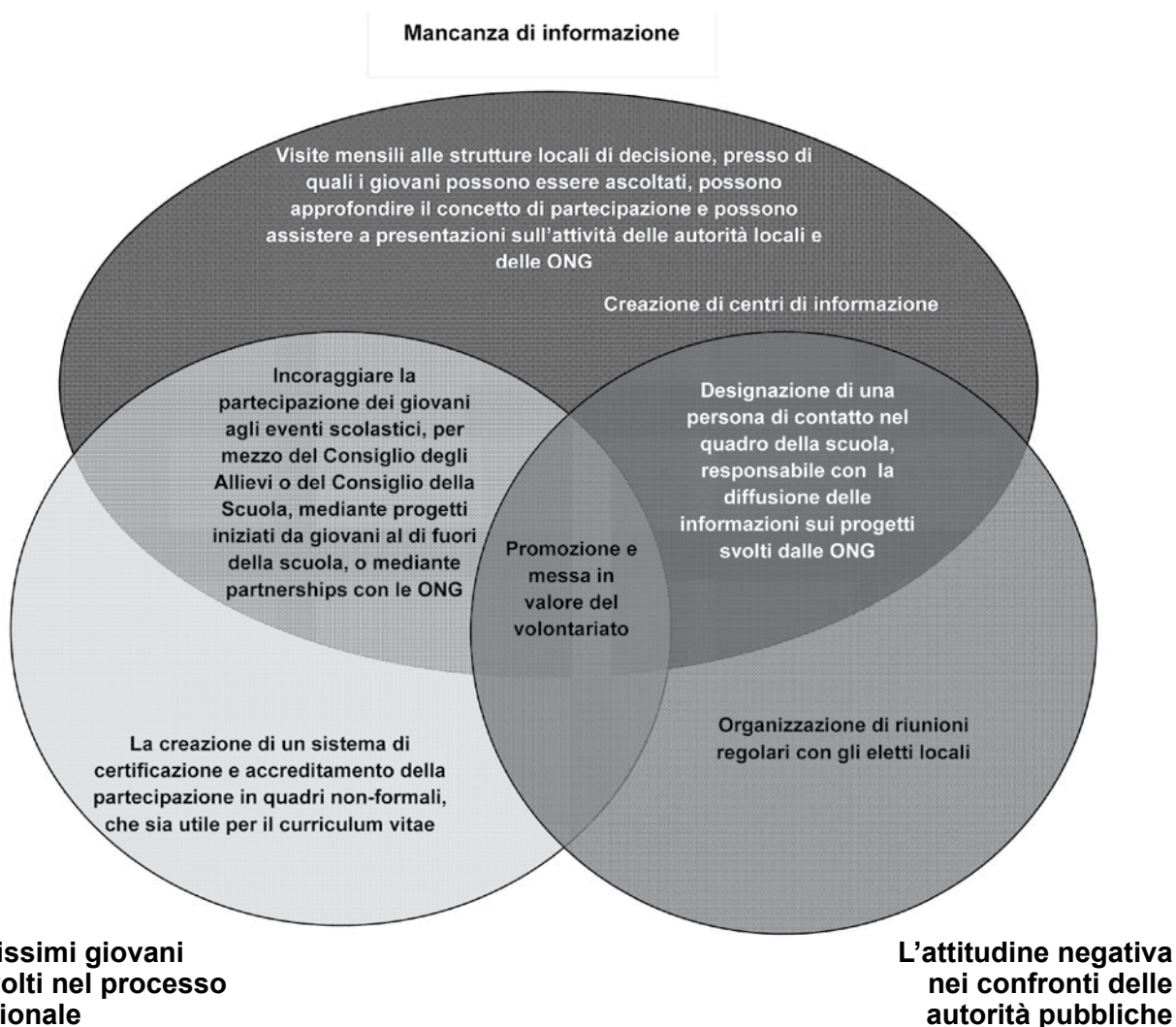

Obiettivi

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

Azioni proposte

Azioni supporto

1. Eventi sportivi per incoraggiare lo spirito di squadra, la cooperazione e la concorrenza positiva tra i giovani;
2. Eventi culturali (film e teatro) e eventi musicali (concerti e festival), utilizzati quali strumenti per riunire i giovani e per divertirsi;
3. Carovana di informazioni, la quale deve andare nelle zone meno accessibili (zone rurali o isolate geograficamente) e diffondere informazioni sulle opportunità e sui servizi per i giovani;
4. "Laboratori della partecipazione" in scuole, dove i giovani possono apprendere cosa significa la partecipazione e le opportunità esistenti per loro;
5. Il monitoraggio permanente e la valutazione periodica dell'attività di follow-up.

IL PIANO DI AZIONE

Problema	Obiettivi	Azioni	Inquadramento temporale	Fattori responsabili
Mancanza di informare – i giovani non hanno un'idea chiara su cosa significa la partecipazione	L'aumento del grado di conoscenze dei giovani sulla partecipazione e sulle varie opportunità di coinvolgimento	- Approfondimento del concetto di partecipazione in scuola, durante le ore di educazione civica - Visite locali presso le strutture locali per mezzo delle quali i giovani possono farsi sentire	1 anno	- Le scuole - Le ONG - Le autorità locali - I giovani
Mancanza di informazione – I giovani non conoscono l'esistenza dei progetti svolti dalle ONG nelle loro comunità	L'aumento del grado di informazione dei giovani in relazione ai progetti in corso di svolgimento nelle loro comunità	- Designazione di una persona di contatto nella scuola, responsabile con la relazione della scuola con le ONG - Diffusione di volantini, poster e brochure sulle attività delle ONG	3 mesi - In permanenza	- Le scuole - Le ONG - I giovani
Pochissimi giovani coinvolti nel processo decisionale – Mancanza di fiducia dei professori nel potenziale partecipativo degli allievi	L'aumento del grado di consapevolezza dei genitori e dei professori con riguardo all'importanza della consultazione e del coinvolgimento dei giovani nella presa delle decisioni che li riguardano	- Organizzazione di eventi scolastici iniziati da giovani - Progetti iniziati da giovani al di fuori della scuola - La partecipazione attiva nel Consiglio degli Allievi/Consiglio della Scuola - Rete per la partecipazione tra le scuole e le ONG	In permanenza	- I giovani - I Professori - Le scuole - Le ONG
Pochissimi giovani coinvolti nel processo decisionale – i giovani non hanno nessuna influenza sulle decisioni prese dalle autorità locali	L'aumento della partecipazione dei giovani nella comunità e nel processo decisionale locale	- Analisi delle opzioni per sviluppare e sostenere leader della gioventù locale - Promozione dei leader della gioventù già esistenti e creazione di una relazione solida con gli stessi - Promozione della partnership tra le ONG, le autorità locali e le scuole	In permanenza	- Le scuole - Le ONG - Le Autorità locali - I Giovani
Pochissimi giovani coinvolti nel processo decisionale – La maggioranza dei giovani non è stata coinvolta nei progetti svolti dalle autorità locali	- Il miglioramento della comunicazione tra le scuole e le autorità locali - L'Educazione dei giovani sul ruolo che giocano le autorità locali	- Presentazioni mensili nella scuola delle attività svolte dalle autorità pubbliche - Analisi del ruolo che ciascun'autorità locale gioca	6 mesi - In permanenza	- Le scuole - Le autorità locali - I giovani

• L'Attitudine negativa dei giovani nei confronti delle autorità locali – mancanza di fiducia nelle autorità locali	• Il miglioramento della relazione tra i giovani e le autorità locali	• Riunioni regolari con gli eletti locali • Creazione di programmi scolastici per una nuova disciplina "la partecipazione dei giovani"	• In permanenza • 1 anno	• Le autorità locali • Le scuole • I professori • I giovani • Il Ministero dell'Educazione
• L'Attitudine negativa dei giovani nei confronti delle autorità locali – mancanza di fiducia delle autorità locali nel potenziale di partecipazione dei giovani	• Promozione di un'immagine positiva dei giovani	• L'individuazione delle modalità in cui si possono festeggiare e promuovere le realizzazioni dei giovani e il loro contributo nella società	• In permanenza	• I Giovani • Le ONG • Le scuole
• Mancanza di coinvolgimento nell'attività di volontariato	• Aumento del numero di giovani partecipanti all'attività di volontariato	• L'analisi dell'importanza del volontariato per comprendere meglio i suoi vantaggi e le opportunità di apprendimento che sta offrendo • Lo sviluppo di vari progetti extracurricolari • La creazione di centri di informazione nelle scuole, che siano aggiornate settimanalmente	• 1 anno	• I Giovani • Le ONG • Le scuole
• Mancanza di coinvolgimento nelle attività di volontariato	• Messa in valore delle attività di volontariato	• Creazione di un sistema di certificazione e accreditamento dell'esperienza di partecipazione acquisita in quadri non-formali per ricompensare i giovani	• 2 anni	• I Giovani • Le ONG • Le scuole • Compagnie private • Le autorità locali

La Strategia e il Piano di Azione sono stati elaborati dal gruppo di giovani partecipanti al seminario internazionale, organizzato nell'ambito del progetto, in base ai risultati delle riunioni locali. In ordine alfabetico, i partecipanti al seminario internazionale sono stati: Bignami Flavio (IT), Checchia Astrid (IT), Colanzi Mariacristina (IT), Constantin Cristina (RO), D'Annunzio Giovanni (IT), Del Viscio Francesco (IT), Gheorghe Ionut (RO), Giarrocco Giulio (IT), Haiducu Irina (RO), Magureanu Florin (RO), Pascu Alexandra (RO), Petre Daniela (RO), Potirniche Mihai (RO), Stivaletta Fabio (IT), Tabarcea Ana (RO), Vasile Cristian (RO).

INVOLVING YOUNG PEOPLE WITH FEWER OPPORTUNITIES IN THE DECISION-MAKING PROCESS

A toolkit on increasing the participation opportunities of young people with fewer opportunities

Project: „**Involving young people with fewer opportunities in the decision-making process**”

INVOLVING YOUNG PEOPLE WITH FEWER OPPORTUNITIES IN THE DECISION-MAKING PROCESS – A toolkit on increasing the participation opportunities of young people with fewer opportunities

Author:

Florina-Diana Pavel

Project coordinator: Florina-Diana Pavel

Partner coordinators: Mihai Stan, Colanzi Mariacristina, Giarrocco Giulio, Del Viscio Francesco

This publication was created with the contribution of young people from rural areas and from the child care and social assistance system from Ilfov county, unemployed young people and young people facing increased employment difficulties from Vasto, Italy, young volunteers and the participants to the international seminar „Increasing the participation opportunities of young people with fewer opportunities”, organised in Buzău, România, 15th-22nd July, 2012.

Special thanks to the following schools from Ilfov county:

- Liceul Teoretic „Ioan Petruș” - Otopeni
- Școala cu clasele I-VIII nr. 1 din Berceni
- Grup Școlar Agricol „Cezar Nicolau” - Brănești
- Grup Școlar „Pamfil Șeicaru” – Ciorogârla

and to the following teachers:

- Neagu Luiza Cătălina, project coordinator , Liceul Teoretic „Ioan Petruș” – Otopeni
- Haiducu Ionica, project coordinator , Școala cu clasele I-VIII nr. 1 from Berceni
- Simion Elena, project coordinator ,Grup Școlar Agricol „Cezar Nicolau” - Brănești
- Cernat Mariana, project coordinator ,Grup Școlar „Pamfil Șeicaru” – Ciorogârla

Many thanks to the members of the Youth Council from Vasto and to the Directorate on Youth Policies from Vasto for their collaboration in organising the local meetings in Italy

INVOLVING YOUNG PEOPLE WITH FEWER OPPORTUNITIES IN THE DECISION-MAKING PROCESS

A Toolkit on increasing the opportunities of young people with fewer opportunities

INTRODUCTION

How and why was this toolkit created?

The present toolkit is one of the results of the project „**Involving young people with fewer opportunities in the decision-making process**”, a project co-financed by the European Union through the Youth in Action Programme, which was developed between September 2011 and October 2012. The project was implemented by the Association Assistance and programmes for Sustainable Development – Agenda 21, in partnership with Ilfov County Council and two associations from Italy, Arci Nuova Associazione Comitate Provinciale Chieti and Informagiovani Vasto. The aim of the project was that of increasing the participation of young people with fewer opportunities in the life of their community and supporting them so that through volunteering and active participation they could achieve their maximum potential.

Within the project, the partners worked with different target groups of young people with fewer opportunities. Thus, in Romania the two partners worked with young people from rural areas, Roma young people and young people from the child care and social assistance system, while in Italy, the two partners worked with young people facing high employment difficulties or who are in remote geographic areas. A study on the participation level of young people with fewer opportunities was conducted in both countries. This study revealed weak points in the participation process of young people with fewer opportunities, which were the main actors of this process and the way young people perceive participation and volunteering. The results of the study constituted the basis of discussions which took place during three local meetings, conducted both in Romanian and in Italy, between young people and local decision makers from their schools or their communities. Young people worked together in order to create an action plan which would meet the needs identified in the study and which could come up with concrete solutions that local authorities, schools and the civil society could apply. The action plans from Romania and Italy were discussed and analysed during the international seminar, which gathered 8 young people from Italy and 8 from Romania. They worked together on identifying common needs and creating an action plan, as well as on creating a strategy for increasing the participation opportunities of young people with fewer opportunities. The action plan and strategy created by young people were included in the present Toolkit.

The present toolkit was developed with the aim of contributing to understanding the main concepts related to youth participation and of suggesting actions that can be implemented by young people, local authorities and youth associations and organisations that would help increase the participation of this special category of young people. The Toolkit can be used first of all as a dissemination tool for the results of the project, but it can also be used as a working tool for young people with fewer opportunities, or for those who work with such categories of young people on participation and active involvement issues. The contents of the publication are available in three languages: Romanian, Italian and English, so that it is accessible to all the stakeholders.

The Toolkit includes information on the Youth in Action Programme, information on the project „Involving young people with fewer opportunities in the decision-making process”, as well as several sections on the concept of youth participation, on participation and decision-making models and in the end it presents the Strategy and Action Plan created by youth during the implementation of the project.

THE YOUTH IN ACTION PROGRAMME

Youth in Action 2007-2013 is a programme of non-formal education developed by the European Union, financed by the European Commission, which promoted European projects on youth mobility either as groups or individually through youth exchanges and volunteering activities abroad, it promotes active citizenship, solidarity and tolerance, supporting mutual understanding between young people from different countries and European cooperation and it contributes to improving the quality of support systems for youth activities.

In Romania, the Programme is implemented by the National Agency for Communitarian Programmes on Professional Formation and Education (ANPCDEFP). In Italy, the Programme is implemented by the Youth National Agency. The national authority for this programme is the Directorate on Youth Policies and Sport Activities of the Ministers' Council Presidency.

The beneficiaries of the programme are groups of young people, youth organizations, youth workers, local authorities, civil society organisation and all those who work with and for young people.

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

The actions of the Programme are the following:

Action 1 – Youth for Europe

This action has the following aims:

- Increasing youth mobility through youth exchanges
- Developing youth citizenship and mutual understanding
- Supporting youth initiatives, projects and activities on the topic of youth participation and democracy.

Action 1 includes the following sub-actions:

- 1.1. Youth Exchanges
- 1.2. Youth Initiatives
- 1.3. Youth democracy projects

Action 2 – European Voluntary Service

The aim of the European Voluntary Service is to support youth participation under different forms of volunteering activities, both inside and outside European Union borders. Through this Action, young people take part individually or in groups to non-profit and unpaid activities.

Action 3 – Youth in the world

This Action aims at supporting projects organised together with partner countries, especially youth exchanges, as well as projects which include activities related to youth work and networking between youth organizations.

- 3.1. Cooperation with Neighbouring Countries of the European Union
- 3.2. Cooperation with Other Countries of the World

Action 4 – Youth Support Systems

This Action focuses on supporting organisations active at European level in the field of youth work, especially the functioning of non-profit youth organisations, networking actions and consultancy for project management, quality through exchanges of experience, training and networking activities between those active in this field, support for innovative activities, for informing young people, for creating structures and activities which are needed in order for the Programme to achieve its objectives, as well the promotion of partnerships with local and regional authorities.

Action 4 includes 8 sub-actions:

- 4.1. Support to bodies active at European level in the youth field
- 4.2. Support to the European Youth Forum
- 4.3. Training and networking of those active in youth work and youth organisations
- 4.4. Projects encouraging innovation and quality
- 4.5. Information activities for young people and those active in youth work and youth organisations
- 4.6. Partnerships
- 4.7 Support for the structures of the Programme
- 4.8 Adding to the value of the Programme

Action 5 – Support for European Cooperation in the Youth Field

This Action has the following aims:

- Organizing a structured dialogue between different actors in the field, especially young people, youth workers, youth organisation and those responsible for youth policies;
- Supporting national and international seminars;

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

- Contributing to developing the cooperation in the field of youth policies;
- Facilitating the creation of network necessary for a better understanding of youth issues.
- Supporting the cooperation with other international organisations.

5.1. Meetings of young people and those responsible for youth policy

5.2. Support for activities to bring about better knowledge of the youth field

5.3. Cooperation with international organizations

THE PROJECT „INVOLVING YOUNG PEOPLE WITH FEWER OPPORTUNITIES IN THE DECISION-MAKING PROCESS”

„Involving young people with fewer opportunities in the decision-making process” is a project developed under Action 1 – Youth for Europe, sub-action 1.3. – Youth democracy projects.

In the context of the current economic and financial crisis, „young people represent one of the most vulnerable groups in society”, as it is stated in the new European Union Strategy for youth „**Youth – investing and empowering**”, adopted by the European Commission in 2009. The main challenges specific to youth, identifies after a long consultation process developed at European level, mention at the top of the list: education, employment, social inclusion and health. The difficulties that young people face when it comes to education, getting a job, inclusion and health, combined with financial problems in terms of housing and transportation, impedes them to become independent, to benefit from sufficient resources and opportunities to manage their own life, to be fully involved in the society and to take independent decisions. Given all these, endowing young people with all the means necessary to take advantage of opportunities such as civic and politic participation, volunteering, creativity, entrepreneurship, sport and global commitment become important objectives of youth policies, so that young people achieve their maximum potential. The project aims at strengthening the participation of young people with fewer opportunities to the life of their community and at helping them achieve their maximum potential through volunteering and active participation. The projects also aims to endow young people with the necessary competences to understand the process of participation and to be able to exercise their role as citizens in their community, by identifying and using the participation opportunities that exist at local, regional and European level. In addition to this, the project will also strengthen the collaboration between the main actors of youth participation: young people with fewer opportunities, youth organisations and associations – the civil society in general – and local authorities, according to the principle of participative democracy.

Objectives:

- Identifying and analysing the needs for participation to democratic life of young people with fewer opportunities with the help of young volunteers from all three partner countries;
- Recognising and valuing the participation experiences of young people with fewer opportunities at local level in the three countries involved in the project;
- Strengthening the participative democracy in the three countries by realising an exchange of experiences and through non-formal learning with young people, public authorities and the civil society;
- Developing procedures and guidelines for strengthening the capacity of youth associations to act in order to improve the participation of young people with fewer opportunities;
- Promoting volunteering as a form of participation through which young people with fewer opportunities will be empowered to act in their own interest;
- Developing models and instruments for the different categories of actors involved in the participation of young people that can also be used by other groups of young people with fewer opportunities and including them in a Toolkit;
- Promoting the cooperation at European level in the field of the participation of young people with fewer opportunities, by creating a network between the participants involved in the project.

Start date: 01.09.2011

End date: 31.10.2012

Activities:

1st September – 31st December 2011 1st January – 31st July 2012 1st August – 31st October 2012

Preparation phase	Activities phase	Evaluation and follow-up
Strategy and methodology for needs assessment	Needs assessment study on the participation needs of young people with fewer opportunities	Follow-up meetings
Preparatory meeting	Local meetings	Launch of tool-kit on the participation of young people with fewer opportunities
Selection and training of volunteers	International seminar	Dissemination of results

Partners**Assistance and Program for Sustainable Development – Agenda 21 – Romania**

APSD - Agenda 21 is a Romanian non-governmental, national, unaffiliated politically or religiously association, created in February 2003. The fundamental goal of APSD-Agenda 21 is to support the Romanian state in promoting and implementing in Romania the objectives of sustainable development.

In order to achieve this aim, the organization has taken the mission to:

- Develop partnerships with local authorities in order to improve local initiatives and to increase the efficiency of local governing;
- Consolidate the role of social actors which have a high potential to contribute to sustainable development: children and young people, local communities, the private sector and the community of business people, the scientific community, the media;
- Give assistance and support to marginalized groups or to groups with a high risk of social exclusion.

The key concept of APSD-Agenda 21 is sustainable development. A stable and prosperous future cannot be achieved without sustainable development. The target groups of the association are children and young people. Education and development opportunities offered to children and young people represent the guarantee for a sustainable development. Volunteering for the benefit of the community is one of the fundamental values of the association.

www.agenda21.org.ro

Ilfov County Council – Romania

Ilfov County Council is the local public administration authority, created at local level in order to coordinate the activity of town and village councils, with a view to ensuring public services of county interest. Ilfov County Council conducts its activity in a county with one of the highest levels of rural areas in the country, Ilfov county, with a 60% level of rural areas and with approximately 11 000 Roma people and a high number of institutionalized children and young people (data taken from *Regional Action Plan for Education 2008-2013 – București-Ilfov region, ISMB*). The involvement of Ilfov County Council in this project is motivated by its wish to make young people from Ilfov more responsible, to get to know their needs, to identify together with them solutions to the problems they face and to encourage them to get more involved in the activity of public organisations.

www.cvilfov.ro

Arci Nuova Associazione Comitato Provinciale Chieti – Italy

Arci is a national association from Italy, with multiple regional and local departments. Local department promote cultural projects and activities which encourage the creation of groups, called "Circolo Arci". Circolo Arci include young people who wish to get involved in the life of their community and to conduct cultural activities of crucial importance for the emancipation and social inclusion of young people. Currently, in Chieti

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

there are 20 Circolo Arci with approximately 2000 members. Arci Nuova Associazione Comitato Provinciale Chieti is the association which coordinates these youth circles and it is also the association coordinating the activity in Southern Italy.

<http://www.officineculturali.eu/>

Informagiovani Vasto - Italy

Informagiovani Vasto is the youth information office of Vasto municipality. Its main activity is that of offering information to young people from Vasto, on employment opportunities, social and cultural events, studies and other European opportunities. Informagiovani Vasto is also the coordinating organisation of the Local Youth Council, one of the most important participative structures of youth. Each day, the office is visited by at least 30 people and approximately 1000 young people make regular visits to the office during one year. In just three years since its creation, the official blog of the office recorded a number of more than 400 000 online visits. Informagiovani Vasto is one of the most important information points for young people in Vasto region.

<http://informagiovanivasto.blogspot.ro/>

WHO ARE YOUNG PEOPLE WITH FEWER OPPORTUNITIES?

According to the Inclusion Strategy of the Youth in Action Programme, young people with fewer opportunities are those that are at a disadvantage compared to their peers because they face one or more of the situations and obstacles mentioned in the non-exhaustive list below. In certain contexts, these situations/obstacles prevent young people from having effective access to formal and non-formal education, trans-national mobility and from participation, active citizenship, empowerment and inclusion in society at large.

- **Social obstacles:** young people facing discrimination (because of gender, ethnicity, religion, sexual orientation, disability, etc.), young people with limited social skills or anti-social or risky sexual behaviours, young people in a precarious situation, (ex-)offenders, (ex-)drug or alcohol abusers, young and/or single parents, orphans, young people from broken families, etc.
- **Economic obstacles:** young people with a low standard of living, low income, dependence on social welfare system, long-term unemployment, homelessness, poverty, young people in debt or with financial problems, etc.
- **Disability:** young people with mental (intellectual, cognitive, learning), physical, sensory or other disabilities.
- **Educational difficulties:** young people with learning difficulties, early school-leavers and school dropouts, lower qualified persons, young people with poor school performance, etc.
- **Cultural differences:** young immigrants or refugees or descendants from immigrant or refugee families, young people belonging to a national or ethnic minority, young people with linguistic adaptation and cultural inclusion problems, etc.
- **Health problems:** young people with chronic health problems, severe illnesses or psychiatric conditions, young people with mental health problems, etc.
- **Geographical obstacles:** young people from remote or rural areas, young people living on small islands or peripheral regions, young people from urban problem zones, young people from less serviced areas (limited public transport, poor facilities, abandoned villages...), etc.

Including young people with fewer opportunities in the decision-making process represents one of the main challenges identified after a long consultation process conducted at European level, which includes at the top of the list: education, unemployment, social inclusion and health. Young people with fewer opportunities are even more exposed to problems such as: lack of involvement in decision-making and absence from any participative process which together cause an increase in the risk of exclusion and marginalization from one generation to another. The choice of partners and target groups from Italy and Romania was not made randomly. On the contrary, it is based first of all on the similarities that exist between the two partners in what concerns the problems they all fight against in the field of participation. Romania – with the experience of the participation of young people with fewer opportunities in South-Eastern Europe and Italy – in South-Central Europe.

The economic crisis which emerged at world level has been seriously felt by young people, with youth unemployment rate at European Union level increasing significantly, according to Eurostat. Italy is on the third

place in what concerns the highest unemployment rates of young people aged between 15 and 24 in EU, with a percentage 24,9%, while Romania is on the thirteenth place with a percentage of 19,6%, with almost 2% over the EU average. The Southern part of Italy reflects an even worse situation of youth unemployment at national level: over 50% of young people in South Italy are unemployed or face great employment difficulties. (source: *Eurostat 2010*).

The choice of involving young people from rural areas and those with geographic difficulties is motivated by a situation which can be noticed at national level in Romania and at regional level in Southern Italy, where there are huge differences between young people who come from rural areas and those who come from urban areas. The poverty rate is double in the case of young people who live in rural areas in Romania (source: *INSSE, 2009*), and the situations of human rights violation are more frequent. In isolated areas, public transportation is almost inexistent, the quality of medical services is low and cultural and educational opportunities are very rare. All these contribute to a negative perception young people develop on their right to participate and the opportunities to exercise this right.

In the case of Roma young people and young people dependant on the social assistance system, the situation is one that is specific only to Romania, where half of the people who benefit from state social services which offer housing are young people aged between 14 and 30 years old (52,6% - source *ANPDC, 2010*). The integration of these young people in society and in the active life, as well as supporting them to achieve their maximum potential are key elements for reducing the risk of social exclusion.

THE CONCEPT OF YOUTH PARTICIPATION

The participation and social inclusion of young people with fewer opportunities represent a European priority. The Council of the European Union requested member states and the European Commission to give priority to these categories of young people according to the provisions of the Lisbon Strategy, to the measures of the European Youth Pact and to national strategies on youth participation. The vision of the European Union is complemented by that of the Council of Europe, which through the revision of the European Charter on the Participation of Young People in local and regional life, restates the fact that young people are citizens of the present not just of the future and this is why they need to have access to all forms of participation in society. Local and regional authorities have to make sure that the needs and opinions of young people are reflected in all the fields that concern them by cooperating and consulting with them.

In the framework of our current project the participation of young people with fewer opportunities to the decision-making process refers to improving the democratic dialogue between the main actors of participation: young people themselves, civil society and local authorities, so that there is a context in which young people with fewer opportunities can influence the decisions and actions which affect their lives or are important to them and at the same time, they become able to take the responsibility of putting these actions into practice. The results of the studies on the participation of young people with fewer opportunities in Romania and in Italy revealed the fact that most of the young people think that participation means voting. Although the right to vote and exercising this right are important parts of the participation concept they remain just parts, participation being a much more complex process with numerous components. According to the Revised European Charter on the Participation of Young people in local and regional life, 2003, to participate and to be an active citizen means to have the right, means, space, possibility and necessary support to interfere in decision making, to influence it and to get involved in initiatives that can contribute to a better society. Local and regional institutions, which are the authorities which are the closest to young people, play an important role in encouraging their participation. This way, they can make sure that young people are not only informed about democracy and what being an active citizen means, but that they also have the possibility to experiment it concretely. The aim of youth participation is not only to form active citizens and to build the democracy of the future, but also to make sure that young people are able to influence the decision-making process today, at present, in order for participation to be real and meaningful.

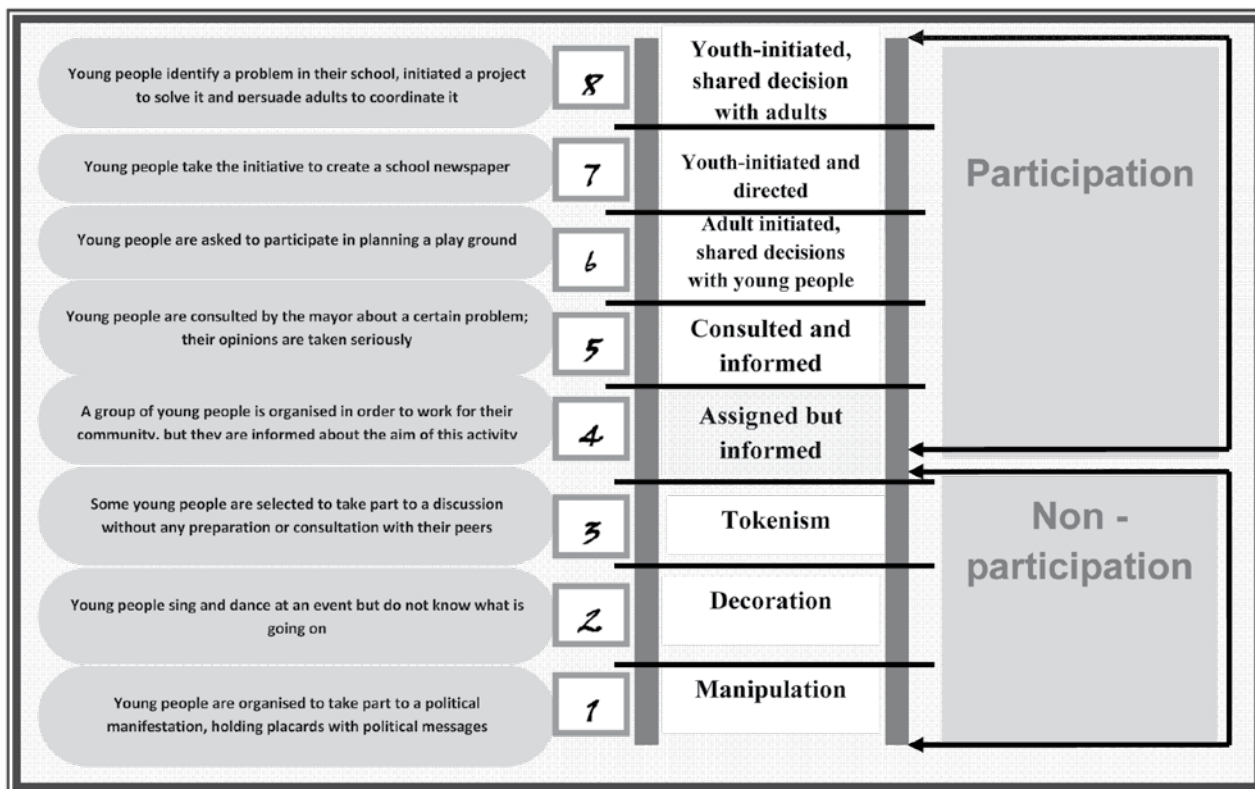
In addition to this, in order for the participation of young people in local and regional life to be a long-term success, it is not enough to develop and restructure political and administrative systems. All the policies and all the activities aimed at promoting youth participation must make sure a culture of respect for young people is created, a culture that takes into account the diversity of their needs, the diversity of the situations in which they live and their aspirations.

A crucial condition for the existence of meaningful youth participation is that adults respect the youth capacity of formulating pertinent opinion, of suggesting solutions and of taking part to decisions, acknowledging the fact that young people are genuine partners in decision making. The majority of interactions taking place at school level, at local authorities' level or at the level of any organisation are either initiated or led by adults, even when these interactions are dedicated to young people. There is a tendency of working **for** young people rather than working **with** them. This way of working does not allow the involvement of young people in the decision-making

process and it creates a barrier which hinders adults from becoming aware of the potential of young people to contribute with their own points of view to decision making. There is no doubt that there are also situations for which it is necessary that adults lead and take the final decision, but it is also their responsibility to take decisions to which young people can participate and to allow them to exert some power and control over the decisions which affect them.

A very popular model which describes the levels of participation in the young-adult interaction is the model developed by Roger Hart⁷, known as « The ladder of young people's participation », presented in Figure 1 below.

Figure 1. The ladder of young people's participation - Roger Hart

Adapted from the Manual for Human Rights Education with Children „Compasito”, published by the Council of Europe

THE PARTICIPATION PROCESS

Meaningful participation is not just one project, but a continuous process which contributes to the creation of a culture of participation. A real participation process is based on three principles, identified by Marc Jans and Kurt de Backer⁸. First of all, participation must be based on challenge, in other words a topic that refers directly to the daily reality of young people and which is interesting and important for them. Second of all, participation must be based on capacity, meaning that young people should have acquired certain knowledge and abilities in order to get involved. This is why projects and initiatives must be adapted to the capacity of the young people involved and must create the necessary context for developing the participation competences that young people lack. The third principle refers to the fact that participation must be based on connexion, meaning that young people must feel that they are connected to and supported by people, communities, ideas and organizations. This principle refers to the fact that young people should have the feeling that they are not alone and that they can count on a certain group or on a certain institution that can offer them support, when they need it.

⁷ Hart, Roger A. *Children's Participation from Tokenism to Citizenship*, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence 1992

⁸ Jans, Marc and Kurt De Backer, *Youth (-work) and social participation. Elements for a practical theory*, Flemish Youth Council JePI, Brussels 2002

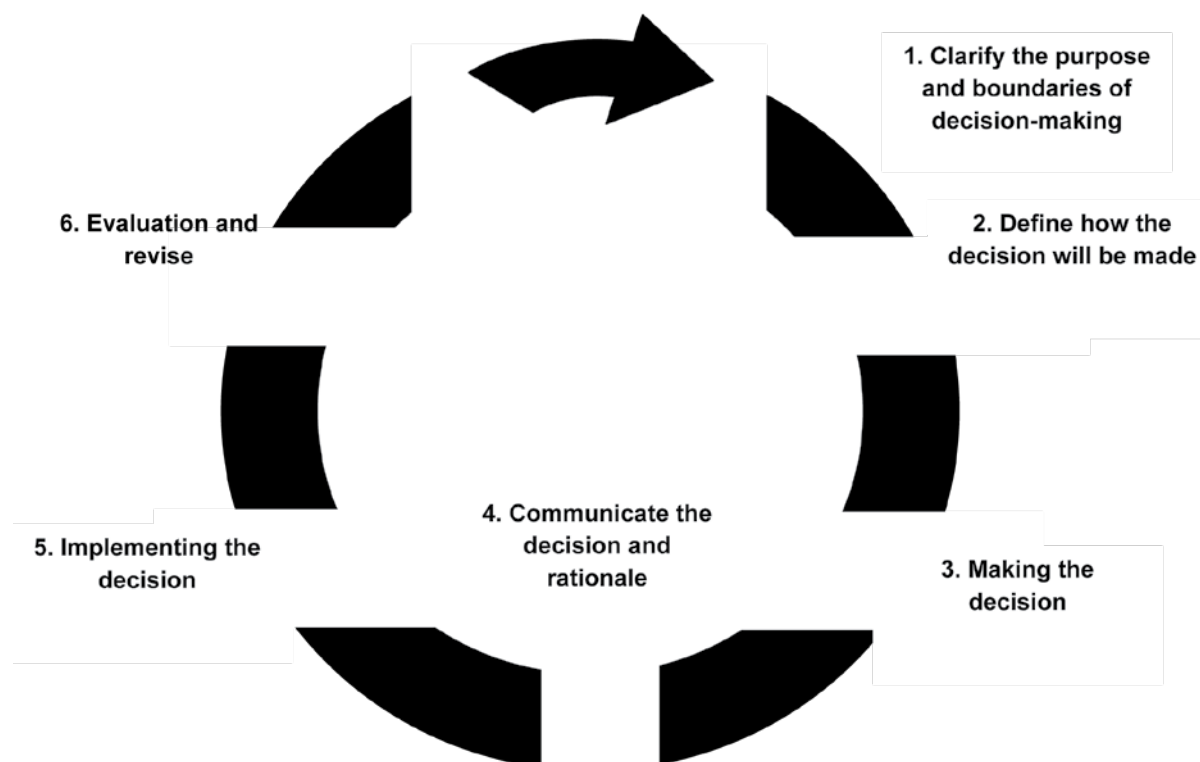
Apart from the need to observe these three principles, a participation process must also be planned with a lot of attention and adapted so as young people can participate. In most cases, involving young people implies a change in the way adults take decisions, a change of the language used and a change of attitude, changes that occur gradually and are usually accelerated as adults gain more trust in young people. It must be very clear from the beginning which is the aim, which are the objectives, the roles and the extent to which young people will be involved. It is essential that both adults and young people know exactly what the reasons for their involvement are. Once these reasons have been identified, the target group will be easily found. The target group must always refer to young people who are directly affected by a certain measure, initiative, and policy or by a certain project. For example, a measure which refers to a change of the maximum age until young people will be able to benefit from the state's social services will have as target group young people from the social assistance system.

When planning the participation process of young people with fewer opportunities, the young people involved in the project mentioned some aspects which need to be taken into account. First of all, it is necessary to clarify the situation of the young people and to identify their special needs. Once these have been identified, the process must be implemented in a way that ensures the involvement of the target group. Also, young people mentioned that it is very important for them to have informative and working materials that are easy for them to understand. The roles, limits and expectations must be clear for all those involved. Last but not least, the process must be supported by sufficient resources, it must have a time plan and it must be specific about the level of influence that young people will exert.

THE DECISION-MAKING PROCESS

The level of involvement of young people in decision-making depends on a number of variables such as: the type of decision that is being made, the extent to which power is shared and the available resources. A very useful model for understanding the decision-making process is presented in Figure 2 below, adapted from a Toolkit for involving children in decision-making⁹:

Figure 2. Decision-making cycle

Adapted from "hearVoice – Finding ways for Children's Voices to be Heard. A Participation Toolkit for involving Children in Decision-Making", Surrey Children's Fund, 2003

⁹ Surrey Children's Fund, *hearVoice – Finding ways for Children's Voices to be Heard. A Participation Toolkit for involving Children in Decision-Making*, March 2006.

STRATEGY AND ACTION PLAN ON INCREASING THE PARTICIPATION OPPORTUNITIES OF YOUNG PEOPLE WITH FEWER OPPORTUNITIES

The current Strategy was developed following the results of three local meetings which took place both in Italy as well as in Romania, gathering 480 young people, aged between 13 and 30 years old. The proposals made by young people were analysed by 16 young participants to the international seminar, which took place in Romania, during which a common Strategy for Romania and Italy was developed. All the elements of the Strategy were developed by young people and they represent their vision on the way in which the participation opportunities of young people with fewer opportunities can be increased.

The current situation – results of the studies conducted during the project

The two studies conducted in the framework of the current project, in Romania and in Italy, were aimed at identifying the current situation of the participation opportunities of young people from the target group of the project. In Romania, the study was conducted between December 2012 and February 2013, by a team of 18 volunteers, on a sample of 409 young people, aged between 15 and 30 years old, from rural areas in Ilfov county. In Italy, the study was conducted in the same period, by a team of 10 volunteers, who interview a number of 401 young people.

The research objectives were the following:

- Identifying the level of understanding of the concept of participation by the selected target group
- Establishing the competences that needs to be developed in order for young people to be able to actively participate and take initiative
- Identifying who are the main actors involved in the process of participation in the selected communities
- Assessing the importance young people give to these actors in their communities
- Identifying the main structures of participation of young people in their communities
- Analyzing the level of accessibility of young people to these structures
- Analyzing the perception young people have on volunteering as a means of participation

The main results of the study were the following:

- For most young people participation means to get involved or take part to certain activities;
- Participation is most often assimilated to voting, followed by other actions such as saying one's opinion and taking part to activities developed in a community;
- Working in a factory (study in Romania) and taking part to awareness raising campaigns (study in Italy) are actions seen by most young people as not being forms of participation;
- For Romanian young people the most important role in youth participation is played by teachers and parents, while for those in Italy, the most important role is played by young people themselves, followed by youth associations ;
- In what concerns the role schools play in youth participation, more than 70% of Romanian young people said that they had never been involved in an extra-curricular activity and that the main youth representative structure in school is the Students' Council. The percentage of young people that had never been involved in an extra-curricular activity in Italy was of only 50% and the main youth representative structures were the School/Institute Council and Class Council;
- In both countries, young people believe that they are represented in their schools and that they take part to decisions being made in their class ;
- The trust in public authorities is very low, with 90% (in Romania) of young people saying that they feel that they are not represented at public authority level and that they cannot communicate their ideas to decision makers;
- In the case of youth organisations and associations, the study showed that the main problem is lack of information on the involvement opportunities associations offer. Information about projects and

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

initiatives does not reach these young people and very few of them were ever involved in a project developed by an NGO;

- Volunteering is perceived as an activity through which young people are involved, without being paid or as an activity through which young people can help others, without claiming anything in return ;
- The top reasons for which young people get involved in volunteering activities include their wish to be of help to somebody and to contribute to a worthy cause;
- The main reasons for which young people do not get involved in volunteering activities are lack of information or opportunities and lack of time.

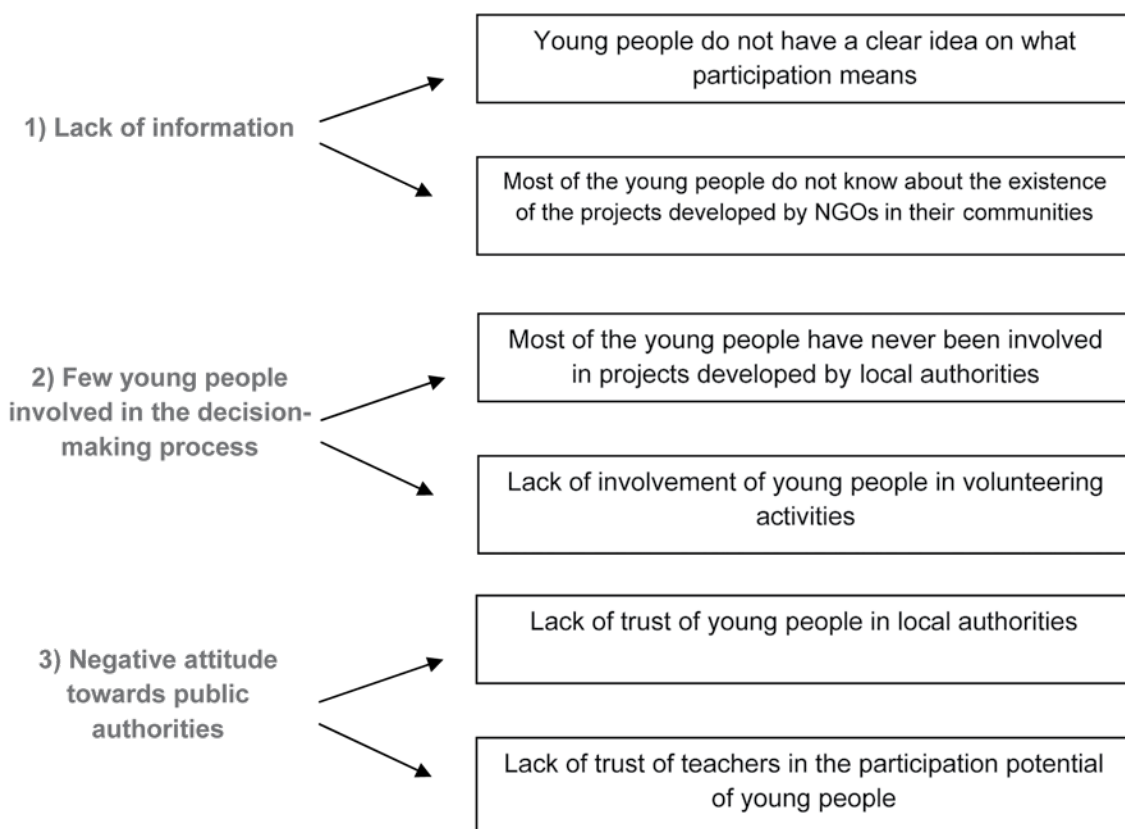
Strategy aim

Creating the proper environment for young people to feel encouraged and supported to take decisions.

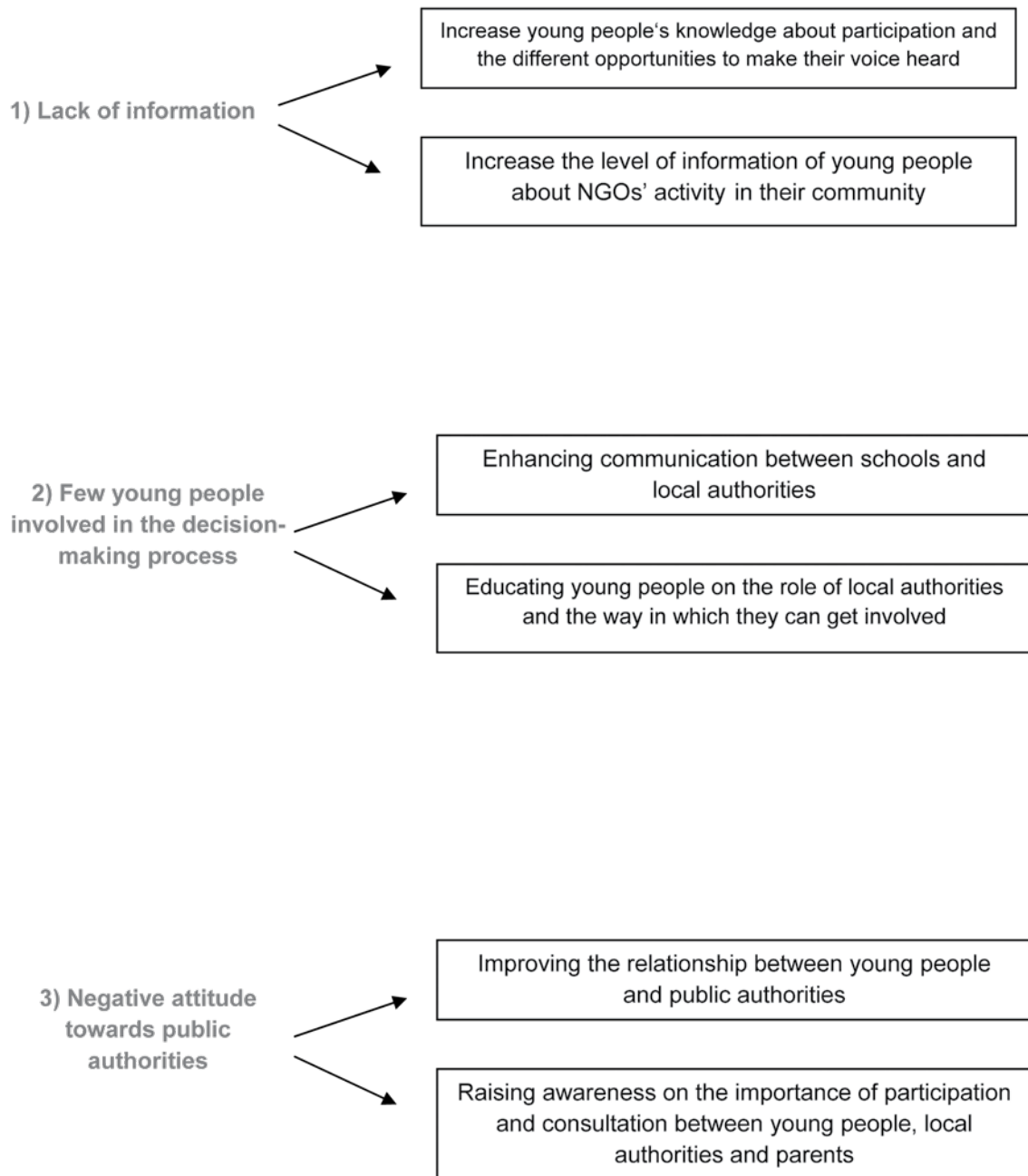
Target groups

Young people with fewer opportunities – especially young people from rural areas, young people from the child care and social assistance system, young people facing economic difficulties or cultural differences.

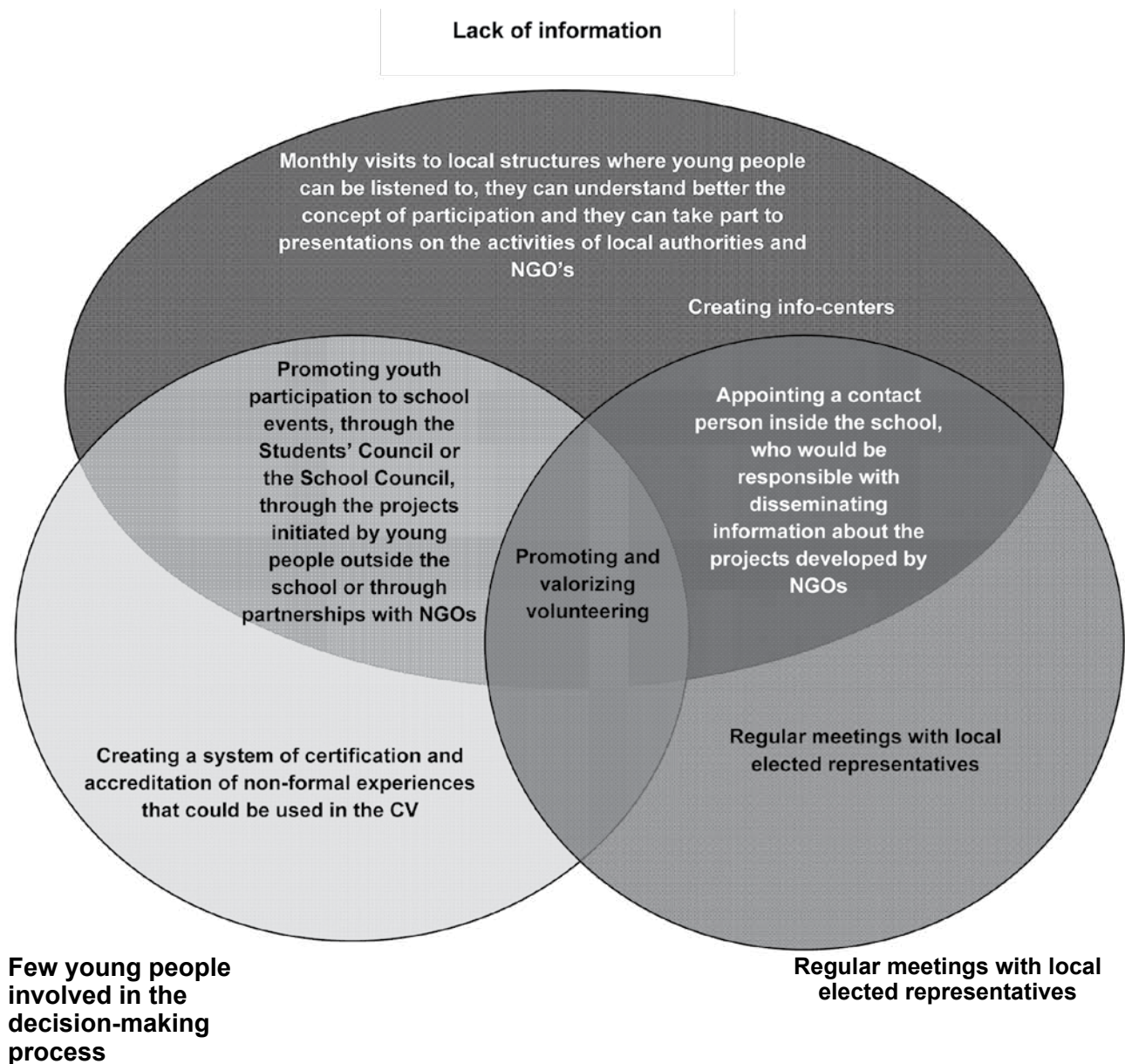
Problems identifies for the proposed target group

Objectives

Actions

Support actions

1. Sport events that would help encourage team spirit, cooperation and positive competition between young people;
2. Cultural events (movie and theatre) and music events (concerts and festivals), used as instruments to bring young people together and to entertain them;
3. Info-caravan, that could reach isolated areas (rural areas) and would disseminate information of opportunities and services for young people;
4. "Participation laboratories" in schools, in which young people learn about participation and what opportunities exist for them;
5. Permanent monitoring and regular evolutions of the follow-up activity.

Acest proiect este finanțat cu susținere din partea Comisiei Europene, prin programul Tineret în Acțiune. Această comunicare reflectă doar vederile autorului, iar Comisia nu poate fi făcută responsabilă pentru utilizarea informației pe care o conține.

ACTION PLAN

Problem	Objectives	Actions	Time frame	Responsible entities
Lack of information – Young people do not have a clear idea what participation means	Increasing young people's knowledge on participation and the different involvement opportunities	- Learning more about the concept of participation in schools, during civic education classes - Local visits to local structure through which young people can make their voice heard	1 year	- Schools - NGOs - Local authorities - Young people
Lack of information – Young people do not know about the projects NGOs develop in their communities	Increasing young people's level of information on the projects developed in their communities	- Appointing a person inside schools, who will be responsible with the connection between schools and NGOs - Giving fliers and leaflets about NGOs' activities	3 months - Permanent	- Schools - NGOs - Young people
Few young people involved in decision-making – Teachers' lack of trust in the participation potential of students	Increasing parents' and teachers' awareness on the importance of consulting and involving young people in the decisions that concern them	- Organizing school events initiated by young people - Projects initiated by young people outside schools - Active participation in the Students' Council or the School's Council - Participation network between schools and NGOs	Permanent	- Young people - Teachers - Schools - NGOs
Few young people involved in the decision-making process – Young people do not have any influence on the decisions taken by local authorities	Increasing young people's participation in their community and in the local decision-making process	- Analysing the options to develop and support local youth leaders - Promoting already existent youth leaders and establishing strong connections with them - Promoting partnerships between NGOs, local authorities and schools	Permanent	- Schools - NGOs - Local authorities - Young people
Few young people involved in the decision-making process – Most young people have never been involved in projects developed by local authorities	- Improving communication between schools and local authorities - Educating young people on the role played local authorities	- Monthly presentations inside schools of the activities developed by public authorities - Studying the role each local authority plays	6 months - Permanent	- Schools - Local authorities - Young people
Negative attitude of young people towards local authorities – lack of trust in local authorities	Improving the relationship between young people and local authorities	- Regular meetings with local elected representatives - Creating a school curriculum for a new subject "youth participation"	- Permanent 1 year	- Local authorities - Schools - Teachers - Young people - Ministry of Education

• Negative attitude of young people towards local authorities—lack of trust of local authorities in young people's participation potential	• Promoting a positive image of young people	• Identifying ways of celebrating and promoting the achievements of young people and the contribution they bring to society	• Permanent	• Young people • NGOs • Schools
• Lack of involvement in volunteering activities	• Increasing the number of young people who take part to volunteering activities	• Studying the importance of volunteering in order to understand its advantages and the learning opportunities it offers • Developing more extra-curricular projects • Creating information centres in schools, that would be updated weekly	• 1 year	• Young people • NGOs • Schools
• Lack of involvement in volunteering activities	• Valorising volunteering activities	• Creating a system of certification and accreditation of non-formal experiences that could be used in the CV	• 2 years	• Young people • NGOs • Schools • Private companies • Local authorities

The Strategy and the Action Plan have been developed by the group of young participants who took part in the international seminar organised within the project, based on the results of the local meetings. In alphabetical order the participants to the international seminar were the following: Bignami Flavio (IT), Checchia Astrid (IT), Colanzi Mariacristina (IT), Constantin Cristina (RO), D'Annunzio Giovanni (IT), Del Viscio Francesco (IT), Gheorghe Ionuț (RO), Giarrocco Giulio (IT), Haiducu Irina (RO), Măgureanu Florin (RO), Pascu Alexandra (RO), Petre Daniela (RO), Potârniche Mihai (RO), Stivaletta Fabio (IT), Tabarcea Ana (RO), Vasile Cristian (RO).

Proiectul: Implicarea tinerilor cu oportunități reduse în procesul de luare a deciziilor

Proiect finanțat de Comisia Europeană prin Programul Tineret în Acțiune

Acțiunea 1.3. Proiecte de democrație participativă pentru tineri

Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21

București, Mircea Vulcănescu, 2-4, et 2, sector 1

Tel/Fax +40-21-3114076

e-mail: office@agenda21.org.ro; agenda21_ro@yahoo.com

www.agenda21.org.ro

septembrie 2012